

«ТАКІ АКТИ МАЛО ВИГОЛОСИТИ — ТАКІ АКТИ ТРЕБА ВЧИНИТИ»

Павло МОВЧАН

Січневі дні в історії України є, напевне, визначальними: варто лише пригадати переяславські угоди з Москвою, проголошення IV Універсалу, проголошення Акту Злуки на Софіївському майдані, відлунний Ланцюг єднання, і та подія, яка вивищила календарний січень, а саме 29 січня, понад багатьма датами, які стосуються відродження Української держави в XX ст.: бій під Крутами... Подія, яка була, здавалося б, назавжди посcriбованою з новітньої історії України. Де ми могли б знайти хоча б натяк на ту українську героїку, яка обезсмертила українське студентство, виповнене героїчним духом і волею до захисту щойно проголошеної самостійної України? Тому і не дивно, що відроджена “Просвіта” вже з перших років діяльності в незалежній Україні дату 29 січня виокремила в національному календарі й уже вкотре цього дня буде збирати біля метро “Арсенальна” всіх київських просвітян, аби урочистою ходою прийти до Аскольдової могили і поклонитися тим, хто обезсмертив своєю відвагою наші національні змагання за самостійну Україну, хто реабілітував своїм подвигом і своєю смертю тих, котрі, дотримуючись хутірської ідеології “моя хата скраю”, слухали з печей надовколишніх сіл, як “ре-вуть гармати”. І ці “запичники” і “запильники” не усвідомлювали, що вже за короткий час ті ж “бандюки”, які вхромлювали московські багнети в оборонців волі, будуть витягувати за опухлі ноги з обезлюднених хат мерців, докочаних голодом у 1933-му. В 1922 році Євген Маланюк у своєму нотатнику записав у таборі Шипіорно: “Хтось сказав, що українці не вміють шанувати своїх героїв. А там, де немає пошани до визначних особистостей, не може витворитись традиція, що грає велику роль у вихованні нації, в накресленні її історичних завдань і шляхів...” Традиція, яка була започаткована відразу по перепохованні героїв-крутян, так само стрімко урвалася, адже у нас у Радянській Україні могли бути лише “герої” січневого повстання 1918 року: Боженки, Пархоменки і Шорси. Кіностудія ім. О. П. Довженка продукувала цих героїв, возвеличувала їхні імена, штампувала стереотипні романтично-піднесені постаті, компостуючи мізки молоді. ЛКСМУ проводив свою агітаційну роботу з гаслом “Ленін завжди впереди...” Тому й не дивно, що до Дня Героїв Крут так поволенки поверталися або наворачталися ті, хто з певними труднощами розлучився з набутими стереотипами, хто самостійно, — адже держапарат незалежної України нічогоісенько не робив для розкриття справді високого змісту того акту, — приходив до правдивих історичних джерел. І лише на початку 2003 року з ініціативи правління ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка, яке звернулося до Президента України Л. Д. Кучми, було видане відповідне розпорядження про офіційне вшанування Героїв Крут, і до тогорічних заходів уже й прилучилися військовики, котрі виставляли військову почесну варту й віддавали військові маршові пошанівки. Просвітянсько-рухівські акції, неодноразові звернення до

Фото Олеса Дмитренка

влади так і не досягли бажаного результату: адже вимагалось визнати 29 січня Днем української Героїки, який би мав витіснити з календаря довший день створення українських збройних сил.

Чому бій під Крутами струснув цілою нацією? Найвичерпнішу відповідь дав усе той же Євген Маланюк, який на той час був у Києві: “Крути — це перше зірвання лаштунків невірничої комедії, що відбувалася в час революції! — на землях України, перше прозріння, що влада — то боротьба, а держава — то кров і залізо. І тому Крути — це воскресіння, по довгих століттях, обірваної Полтавою Визвольної війни, війни народу з народом, країни з країною, вічна-віч...”

Які актуальні слова для нинішньої політичної ситуації в Україні: “влада — то боротьба, а держава — то кров і залізо”.

Мені цікаво знати, чи радники колишнього Президента В. Ющенка читали самі ці аксіоматичні висновки великого українського поета і мислителя? Чи ознаямили його з цими та й іншими сентенціями активного учасника визвольних змагань? Адже той Указ за № 1014 від 25 жовтня 2007 року так і залишився паперовим нагадом для українобайдух чиновників про необхід-

ність “належно вшанувати 90-у річницю подвигу Героїв Крут”. Де ті “наукові” праці, “збірники документів і матеріалів з історії Української революції 1917–1921 років, пов’язаних, зокрема, з подіями біля станції Крути у січні 1918 року”? Де “художній фільм, присвячений Героям Крут”, де, зрештою, “споруджений пам’ятник на Аскольдовій могилі у місті Києві Героям Крут”? З усіх пунктів цього Указу хіба що виконаний один підпункт “покладання квітів до їх могил”. Можна було б обійтися і без цих інвектив, якби гострий, безжальний розум і влучне слово Євгена Маланюка свого часу не узагальнили того, що сталося з Україною в 20-х роках, а ці узагальнення не екстраполювалися на сьогодні, на теперішні антиукраїнські атаки “малоросів” і “центрососів”, відвертих російських фашистів і спекулятивних інтернаціоналістів. Атак на все питома українське, на фундаментальні цінності українців, на мову, історію, культуру, звичаї... Нам уже відмовлено у рідному слові на переважній більшості телеканалів в Україні, уже ревізується українська історія — далека і близька — істориками, які були завербовані в лави КДБ ще зі студентської лави.

Закінчення на стор. 2

СОБОРНІСТЬ НАШИХ ДУШ

2–5

НАШ ГІСТЬ

6

ІЗ РОМАНУ ЛІНИ КОСТЕНКО

8–9

НАЦІЯ ЯК ПРОЕКТ КУЛЬТУРИ

10–11

НЕ ПРИВАТНА СПРАВА

12

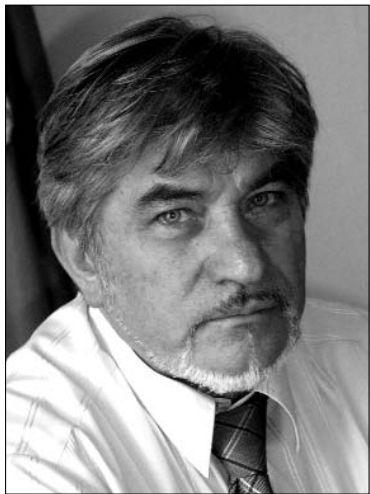
Закінчення. Початок на стор. 1

Це вони все “спростовують”, а точніше, перекреслюють все те, що стосується до совєцького періоду. Крут не було! — волають вони. Грушевський — не президент, IV Універсал — це вигадки все тих же “націоналістів”, Голодомор — “дезінформація” агентів ФБР.. “Ніяких мільйонів”. Ніяких геноцидів, лінгвоцидів, репресій!.. Просто — недорід... посуш...

І це все в незалежній Україні! А щодо УПА — то це надцинізм: “посібники немців”... Тоді вся Німеччина, до речі, розділена, як і Берлін, відсадувалася від власних і чужих проблем, а “посібники”, перейнявшись від крутян незгасимим патріотичним вогнем ненависті до окупантів, воювали аж до кінця 50-х років...

Ось чому необхідно видавати, перевидавати документи, матеріали, дослідження, поезії, рефлексії, кіносценарії, повісті, оповідання, перекази, легенди, які стосуються цієї події, без якої “навіть такий акт, як акт 22 січня”, тобто IV Універсал про неза-

«ТАКІ АКТИ МАЛО ВИГОЛОСИТИ — ТАКІ АКТИ ТРЕБА ВЧИНИТИ»

лежність **соборної** України, “був би документом без підпису”. Так само, як і акт 30 червня 1941 року без формування УПА. Це прямий перегук двох історичних подій у житті України. І мав рацію Є. Маланюк, який у своїх роздумах “Крути: Народина нового

українця”, надрукованих у Празі 1941 року, зазначав: “Такі акти мало виголосити — такі акти треба **вчинити**...” Продовжимо хронологічно цей перегук часів: мало проголосити Декларацію про незалежність України в стінах Верховної Ради. А потрібно **вчинити** її на всьому державному просторі як найголовнішу українську справу.

Не було рівнозначного двом згаданим вище історичним актам того акта, який “поставив би підпис” під Декларацією. Студентський Майдан — бліденький натяк на щось вирішальне, хоч де-хто з політиків його ставить “на одну дошку” з Крутами, де Нація справді “офірувала свої Землі перед обличчям вічного Бога” молоді українську кров.

Мені немає потреби переповідати читачам ані мотиви цієї “офіри”, ані обставини “офірування”, ані послідовності цього історичного сюжету. Все, що сто-

сується цього безсмертного вчинку, дбайливо дібрано упорядником книги “Крути. Січень 1918 року” Ярославом Гаврилюком, яка вдруге перевидається у видавничому центрі “Просвіта”.

Складаємо слова найвищої подяки упоряднику за розуміння ваги кожного свідчення, кожної розвідки, кожного документа. І не можу не ототожнити очільників України з такими категоріями, які свого часу згаданий уже мною Євген Маланюк узагальнив, як певні сили, що, здається, завжди, ще з часів Хмельниччини, діяли в Україні:

1. Рустикальні романтики невільничого вчора.

2. Незграбні горе-політики наївних центрорадянців.

І третя категорія: “убога дипломатія сільських крутнів”.

І як не продовжити цитату, яка стосується безпосередньо українського сьогодення парламенту, “Злудні стіни контрреволюційно-

го демо-парламентаризму, де без кінця провади(вся)ться блюзнірчо-безсоромний торг раба з наслідниками бувшого пана”.

Ось чому всім свідомим українцям необхідно ознайомитися з цими документами, з нашими рефлексіями на тему однієї з найвеличніших легенд нашого народу, і конкретної історичної події, яка ще не посіла належного місця в свідомості мільйонів українців. Проте вже ніякі “корніловці”, “табачниківці”, “затулокаледінці”, “колесніковці” не витолочкують тієї ватри духу, що спалить будь-яку нечисть, яка підступиться до неї.

Видатний український письменник Улас Самчук сімдесят років тому, в ним же редагованій газеті “Волинь”, писав: “Слово Крути — стало дуже переконливим, бо на його зміст зложилися не самі звуки, а чин і кров”.

Павло MOVCHAN

ПРОЦЕС ОБ'ЄДНАННЯ РОЗПОЧАВСЯ

Петро АНТОНЕНКО
Фото Олесь ДМИТРЕНКА

Ось інформація, яка з'явилася минулого тижня: “Яценюк, Гриценко, Катеринчук і Матвієнко збираються об'єднати партії. Арсеній Яценюк (“Фронт змін”), Анатолій Гриценко (“Громадянська позиція”), Микола Катеринчук (Європейська партія України) і Анатолій Матвієнко (УРП “Собор”) домовилися об'єднатися в одну політичну силу”.

Чим важлива ця новина? У ній названо три партії, їх очолюють три політики з першої п'ятірки виборчого блоку НУ—НС осені 2007 року (про що йшлося в ч. 3 “СП” за 2011 р.): Яценюк, Гриценко, Катеринчук. Викликає зацікавлення і присутність четвертого політика та його партії — Анатолія Матвієнка. Нагадаю, що йдеться про найпершу за часом створення і реєстрації партію незалежної України — Українську республіканську партію, яка пізніше злилася з партією “Собор” і має тепер таку назву. Це та партія, яка кілька років входила в “Українську правницю”, де були також УНП (Українська народна партія) і НРУ (Народний рух України). Рядові партійці з нетерпінням чекали, що ось-ось ці три партії об'єднаються. Але не вийшло. Найменше з вини

У “Слові Просвіти” (ч. 3 за 2011 р.) у публікації “Чи об'єднують ідеї Соборності наших демократів?” йшлося про об'єднання національно-демократичних сил як ключової умови збереження незалежності, побудови демократичної держави. І вже намітилися певні зрушення в цій справі: днями оголошено про початок такого об'єднального процесу.

Матвієнка, який був найближче до такого об'єднання з усіх трьох лідерів партій. Та в реальне об'єднання важко було й повірити, бо головною перешкодою була прірва між Рухом і УНП (це дві частини розколотого Народного руху). Щоб об'єднатися, необхідно було б дати чесну відповідь на запитання, що ж відбулося тоді, на початку 1999 року, що ж означав той розкол? Відповіді немає і ніхто не хоче її давати. Хоч запитання актуалізується, бо дві партії з цієї трійки знову фігурують у проектах “об'єднання”.

Друга інформація з'явилася того ж дня на сайті УП: “Костенко вирішив створити об'єднання на противагу партії Яценюка і К”. Невідомо, на чий совісті заголовок — самого Костенка чи редакції “Української правди”. Заголовок із викликом: це Костенко, бачте, “вирішив створити”. Вибачте, але ж йдеться про об'єднання кількох самостійних партій. І що це за вираз — “партія Яценюка і К”? Якось не-

повага до інших партій із того планованого об'єднання, тільки за те, що вони, бачте, вирішили об'єднуватися не з Костенком. І всі ці чотири партії (разом із “Фронтом змін”) у самому коментарі навіть не згадуються як об'єкти об'єднання. На противагу їм у цьому коментарі Костенка названо партії, з якими УНП начебто веде переговори. Тут згадувана в нашій публікації трійка (УНП, “Наша Україна” і “За Україну”) плюс... Народний рух, про який зазначено вище. Поділ на чотири “білі” партії і чотири “чорні” зроблено за набридливою уже з боку УНП “правою” риторикою. Згідно з нею, всіх “не таких” обзивають “лібералами”, а найперше — “Нашу Україну” та її лідера В. Ющенка.

Досить показовим щодо процесу об'єднання демократії стало

відзначення Дня соборності України в столиці. Основна акція національно-демократичних сил пройшла на історичному Софійському Майдані, де й було 1919 року проголошено Акт Злуки. Але були й інші адреси святкування. “Фронт змін” спільно з союзниками провів

на Конtrakтовій площі акцію “Ми — єдиний народ”. І саме там лідер партії Арсеній Яценюк заявив про наміри і перспективи об'єднання, зазначивши, що “нова потужна політична опозиційна партія буде партією дії”.

Характерно, що саме в цій акції взяв участь і В'ячеслав Кириленко, лідер партії “За Україну”, яку УНП зараховує у “свою коаліцію”. Він зокрема зазначив: “У країні політичні репресії, наступ на мову, на демократичні здобутки. У такій ситуації потужними можуть бути тільки об'єднані патріотичні прогресивні сили. Думаю, ми на такому шляху”. Голова УРП “Собор” Анатолій Матвієнко наголосив, що запит на таку потужну політичну партію є: “Ми хочемо, щоб у нас був лідер партії й команда, в якій кожного почують, і рішення прийматимуться на користь національного інтересу, а не амбіцій лідера”.

Важливо, що учасники цієї акції по її завершенні також прийшли на Софійський Майдан і приєдналися до мітингу об'єднаної опозиції.

УНП провела свою акцію на Європейській площі. Партійці розгорнули й пронесли Хрещатиком державний прапор розміром 30х45 метрів, який є найбільшим за розмірами. Що ж, і на тому дякуємо.

ПЛІЧ-О-ПЛІЧ З ОЛЕСЕМ ГОНЧАРЕМ

Андрій МЕЛЬНИЧУК,
м. Київ

От уже сорок днів сплигло відтоді, як нас полишив і пішов у кращі світі Яків Григорович Оксютя.

За якихось пару днів до свого відходу за вічну межу Яків Григорович зателефонував мені й, не пояснюючи, де він та що з ним, налякнун: “Ви ж там, хлопці, якщо можна, підніміть келишка за мене, бо ж завтра мій день народження”. “То приходьте, зробимо це разом із вами”, — прохопився я. “Е ні, цього разу не зможу, лежу в лікарні. Хотілося б швидше звідси викарабкатися, бо ще чимало роботи чекає”.

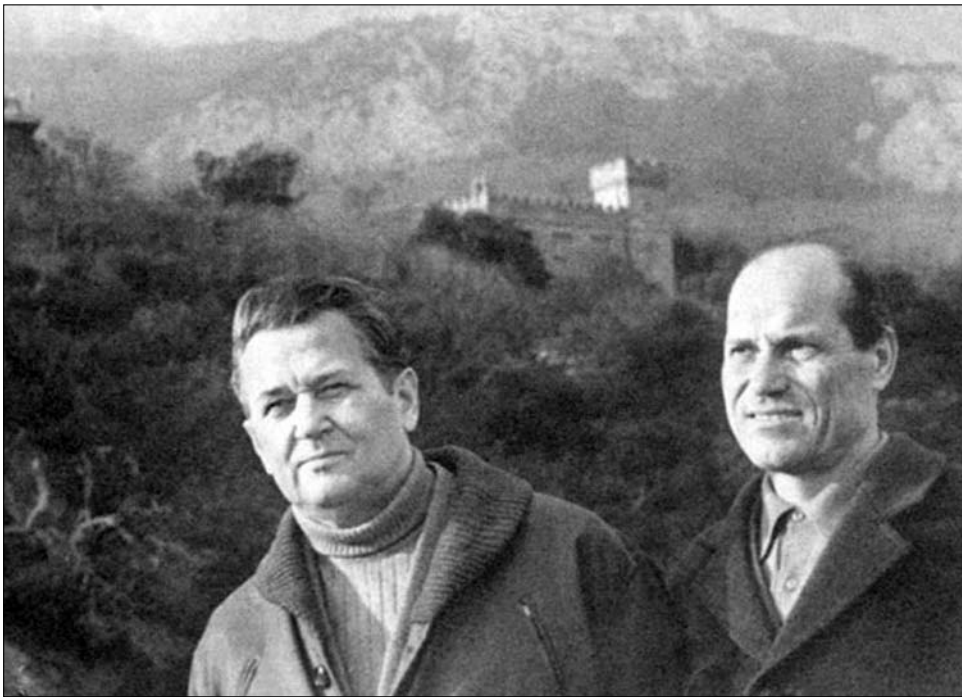
То були останні слова, що я почув від Жителюба, з яким близько зазнайомився років п'ятнадцять тому. Вже з перших зустрічей мене вразила його дивовижна добра усмішка, сяйво його очей, щирість його душі. Та особливо зворушували його завжди ніжні, трепетні слова про побратима Олесь Терентійовича Гончара. З тих численних спогадів у мене склалася цілісна картина про невідому, щирі, сердечну дружбу двох славних полтавців. Вона бере свій початок ще з далекого 1934 року, коли вони вступали до тоді добре знаного Харківського технікуму журналістики.

“То були важкі часи, — не раз чув від Я. Оксюті. — Усі ми, студенти, жили впроголодь, але були жадібні до знань. В одній кімнаті гуртожитку нас мешкало понад двадцять чоловік. Олесь першим збагнув, що в такому гармидері багато знань не почерпнеш, тим-то всі роки навчання, окрім лекційних занять, проводив у міській бібліотеці імені Короленка. Ми швидко заприятелювали, оскільки були земляками: я — родом із Великого Кобелячка Новосанжарського району, а він — із Сухої нині Кобеляцького району Полтавщини. Відстань між нашими селами не перевищувала 25 кілометрів. Після технікуму наші шляхи розійшлися. Я поїхав працювати в районну газету. Мені, зокрема, деякий час довелося освоювати там секретаріатську справу. Учив мене цьому ремеслу тодішній заступник редактора, дуже талановитий і доброзичливий чоловік Ілля Олійник, батько нашого славного поета Бориса Олійника. Я багато корисного почерпнув від нього.

Небавом молодого Оксютю покликала армійська служба. Проходив солдатську муштру на Далекому Сході, а коли запахло порохом, враз опинився на західних рубежах Союзу. Там і застала його війна. Відступаючи, зазнав важкого поранення. Далі був госпіталь, тривале лікування. На фронті відчувалася нестача кваліфікованих кадрів, отак і потрапив у Сталінградської війни, орден Червоної Зірки, інші бойові відзнаки, найвищою з яких вважав для себе солдатську медаль “За відвагу”. До його голосу прислухалися новобранці, для яких він був справжнім авторитетом. На службі й на мить не поривав із журналістською справою, навчаючись, “перемолочував” багато періодичних видань, які регулярно надходили з Союзу.

— Було це влітку 1947 року, — прокручую з диктофона живий голос Якова Григоровича. — Якось, гортаючи журнал “Новый мир”, я від радості аж скрикнув, прочитавши на одній зі сторінок: “Олесь Гончар. Альпи”. Цей вражаючий твір “проковтнув” за один вечір. Як же багато в ньому було того, що й сам пережив! За цим твором ми провели низку читачьких конференцій у багатьох підрозділах 8-ї гвардійської армії, штаб якої дислокувався в німецькому місті Веймар. Солдати-фронтовики в один голос заявляли: це твір високої проби, чиста правда про прапороносців. Коли я 1948 року прибув до Києва й відшукав адресу автора, про все йому в деталях розповів. Щире спілкування з ним утвердило мене в думці: у літературу прийшов письменник-явище. А було йому тоді лише 30 років”.

З тих пір Яків Григорович назавжди увій-

Яків Оксютя (праворуч) і Олесь Гончар. Фото 1973 р.

шов у коло найближчих друзів і соратників Олесь Гончара. Скрізь і всюди, як міг, підтримував і захищав його. Понад 20 років інвалід війни II групи, тодішній підполковник, а згодом полковник Оксютя віддав творчій праці в редакції газети Київського військового округу. Завдяки йому в цьому виданні не раз з'являлися публікації Олесь Гончара — статті, інтерв'ю, вітання солдатів і командирів, уривки з нових творів. Одне слово, в армійських колах Олесь Терентійович був своїм. І раптом, — згадує Яків Григорович, — декому захотілося пересварити Гончара з військовиками. Було це в 1968 року, під час гоніння письменника за його “Собор”. Уся преса накинулася на нього з шельмуванням, дійшла черга й до військової газети: влада вимагала надрукувати “розносну” статтю про “Собор” і його непокірного автора. Оксютя разом із колегами, на щастя, не пішли у фарватері інших видань і зуміли відбитися від офіційної казівки згорі. Мотив був більш ніж переконливим: Олесь Гончар — автор газети, який багато робить для патріотичного виховання воїнів, а його “Собор” аж ніяк не стосується військової тематики, то чи варто “розпалювати багаття”? Аргумент спрацював: газета КВО була чи не єдиною в Україні, яка не взяла участі “у всенародному обуренні” “Собором”, автора якого, до речі, було висунуто світовою спільнотою на здобуття Нобелівської премії.

40 років тому Я. Оксютя зняв із себе погони. Подумалося про відпочинок. Але для таких, як він, спокій вживався тільки у снах. Його запросили в Бюро пропаганди художньої літератури Спілки письменників України, а через вісім років за наполяганням Олесь Гончара, Василя Козаченка, Павла Загребельного він стає заступником голови іноземної комісії Спілки (відповідальним секретарем), тобто правою рукою Олесь Гончара, голови цієї комісії. Хіба міг Яків Григорович відмовити самому Гончару? Раз запрошують, значить — треба! І тривалий час працював на совість, не знаючи ні вихідних, ні святкових днів. Радів зустрічам з іменитими літературними гостями й Олесь Терентійович. Він щирісердо запрошував їх на свою “фазенду”, що в Кончі-Озерній під Києвом. Серед супроводжуючих осіб нерідко був добродушний, безвідмовний і скромний Яків Оксютя. Тут же, як завжди, гостинна й сердечна господиня Валентина Данилівна, чий мудрість, людська доброта й кулінарна майстерність вражали багатьох високих гостей.

Яків Григорович завжди радо підставляв своє плече під нелегку життєву ношу Олесь Терентійовича, надто в останні роки його життя, коли здоров'я письменника-борця, підірване війною і постійними цькуваннями “екстремістських жеребчиків” (висловлювання Григора Тютюнника), стало підупадати. Прагнучи не переважувати голову іноземної комісії зайвими клопотоми, його заступник не завжди повідомляв про приїзд поважної зарубіжної делегації. І коли Олесь Терентійович часом довідувався про це, то ніколи не докоряв своєму другові “за само-

стійність”, але цікавився, які враження залишилися в гостей від Києва, з ким вони зустрічалися, й неодмінно — чи побували в музеї Тараса Шевченка.

Про Я. Оксютю, про його багаторічні стосунки з духовним президентом України, як О. Гончара з пієтетом називали шанувальники високородного таланту, можна написати багато, бо він і справді мав ще згадати. Вельми примітно, що, перебуваючи в променах слави письменника-класика, Оксютя прагнув ніколи “не світитися”. Це у нього від вродженої селянської скромності й простоти. Інший на його місці міг би й “погрітися” в отому полум'яному промінні. Мій співрозмовник на це казав:

— Я вважав для себе за велику честь трудитися пліч-о-пліч з Олесем Терентійовичем, пособляти йому в його трудах праведних. А мати від того якийсь зиск — і в помині не було й ніколи не буде. Допоки живий, і далі служитиму задля його світлої пам'яті.

І ревню служив. Узяти хоча б такий факт. Позаторік у “Бібліотеці Шевченківського комітету” побачив світ чималий за обсягом том “Олесь Гончар. Листи”. Його упорядники — дружина незабутнього Олесь Терентійовича Валентина Гончар і він, Яків Оксютя. Саме вдвох і облагодили велику дослідницьку й організаційську роботу задля виходу вельми цікавої, знакової книжки епістолярної спадщини класика новітньої української літератури. У ній уміщено понад 530 листів і звернень автора до друзів, побратимів по перу, науковців, учителів, учнів та студентів, державних і громадських діячів. Ті листи беруть свій першопочаток ще з 1930-х років.

Це видання, як і тритомник щоденникових записів О. Гончара, засвідчує, якими широкими інтересами, незгасним уболіванням за Україну та її народ жив видатний Майстер. А щоб видати його листи, упорядникам довелося докласти максимум зусиль, звернутися в сотні різних інстанцій, у державні й приватні архіви. Подібна робота багато в чому зрідні “ходінням по муках”, надто в наш “неповторний” час.

До речі, більш повне видання листів буде видрукуване в 10-му томі творів О. Гончара, яке готується у видавництві “Наукова думка”. Над цією епістолярною спадщиною письменника-побратима Яків Григорович працював до останніх днів свого життя.

Завжди на Новорічно-Різдвяні свята я неодмінно телефонував Гончаревому побратимові Якову Григоровичу, вітав його щиро. Вражався його завжди молодецьким голосям, його оптимізмом, якоюсь незбагненою залюбленістю в життя. Він ніколи ні на що не скаржився, просто жив життям праведника. А ще — непоказною, але надто щирою любов'ю до рідної України і до тих, хто “боровся, і жив, і страждав, і трудився для неї”. Серед таких очільників одним із перших був для нього незабутній Олесь Терентійович Гончар. Кажучи його словами, Яків Григорович Оксютя явив нам справжню красу людської вірності.

“ДОВІРЯТИ ЖИТТЮ...”

Уляна ВОЛІКОВСЬКА

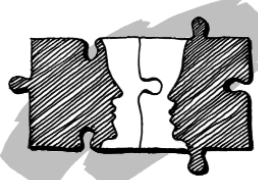
Нині українське документальне кіно не може похизуватися шаленою популярністю. Та попри негаразди, воно продовжує жити, порушуючи важливі суспільні питання, обтрушуючи попіл зі сторінок історії. У цьому контексті оминати увагою вечір українського кіно лауреата Шевченківської премії режисера Михайла Ткачука у столичному Будинку учених просто неможливо. Сюди варто було завітати на перегляд стрічок, щоб відкрити для себе дивовижні історії знакових людей, які є своєрідним місточком між минулим і сучасним, відчутти зворушливу атмосферу кожної картини... На вечорі представлено невеличкі фільми, які беруть початок із кіностудії “Київнаукфільм”, якій у квітні 2011 року мало виповнитися 70 років. “Хоч вона вже давно не працює як кіностудія, — поділився Михайло Петрович, — проте в нас є гурт людей, які вирішили це відсвяткувати”.

Цікава історія створення стрічки “Пані сенаторка”. 1992 року Михайло Ткачук знімав картину про Луцьк. І перебуваючи на кіностудії “Волинь”, побачив за монтажним столом немолоду жінку Ірину Ливчанівську, яка в майбутньому стала головною героїнею фільму. Тоді режисер і з'ясував, що вона дочка відомої Олени Ливчанівської, яка була сенаторкою за часів Речі Посполитої й у польському парламенті представляла нацменшини. Тоді виникла ідея створити картину. “Я зачепився за те, що в Ірини Ливчанівської збереглося чимало фотокарток, на яких багато коней. І подумав, що треба передати оцей дух вільності. Тож вигадав, ніби вона має створювати фільм про свою маму...” Головна героїня картини ще жива. Два роки тому їй виповнилося 95. “Я думав, що б їй таке подарувати, — жартома розповів Михайло Петрович, — і зупинився на цифровому фотоапараті, бо вона давно колекціонувала фотоапарати. Того дня бабуся була така рада, просто очей не зводила з подарунка і нікого вже не бачила і не чула”.

Зворушливу стрічку “Щаслива Настуня” (2008), сповнену трагічних переживань, просто не можна переглядати без сліз... Це розповідь мужньої жінки Анастасії Тарнавської з буковинського містечка Кіцмань, яка належала до лав ОУН-УПА, за що й потрапила до табору, де брала участь у повстанні норильських в'язнів 1953 року. Вона, переживши тяжкі хвороби й приниження, залишилася живою і все-таки побачила незалежну Україну завдяки непокитній вірі в Бога. Чому “Щаслива Настуня”? Героїня сама у стрічці казала: “Ось я інколи прокидаюся і не вірю, що живу. І така щаслива, що є світ Божий”. “Це блискача бабуся, — захоплено ділився спогадами Михайло Ткаченко, — така жива, енергійна, наче ртуть. Словом, тільки й ходи за Настунею з камерою... У бабусі був свій неповторний світ, у якому вона ніколи не почувалася самотньою. Під час зйомок були курйозні ситуації. Ну, наприклад, я весь час її просив, щоб не дивилася у камеру. Якось знімаємо, а в неї сусідка за плотом. І Настя до неї кричить: “Йди сюди”. А сусідка каже: “Та що ж, я не одягнена, з картоплею тут вохуся”. На що Настуня відповіла: “Та то нічого, ти головне в камеру не дивись, бо вони потім усе це виріжуть”... Ось уже два роки, як Настуня померла, і я був на похороні... Знаєте, отак знайти людину, яка має таку долю, вміє так розповісти і така щира, це велике щастя”. Ця стрічка увійшла до циклу “Загадка Норильського повстання”, який складається із чотирьох картин, зокрема “За ґратами Півночі”, “Вірус непокори”, “Повстання духу”.

Третій фільм “Мольфар з роду Нечайів”, знятий 19 років тому, — це невеличка казка про самотнього постать, карпатського мольфара Михайла Нечая із роду Данила Нечая, сподвижника Богдана Хмельницького, великого характерника. Тут режисер занурився у таємниці гуцульського побуту, міфології, особливості лікувальної магії колоритного знахаря. Вражає, як цілитель у своїх обрядах поєднує і православні традиції, і містику. Так, наприклад, мольфар молиться і водночас хрестить воду ножем. Але головне — його слово діє...

Напевно, цей вечір міг тривати вічно, адже Михайло Петрович відкрив безліч імен, історій, повз які не можна байдуже пройти... “Маючи кістяк, якесь відчуття до цих неповторних дол, життя так усе розвертає... і йому треба довіряти...”

Дмитро ДРОЗДОВСЬКИЙ,
“Всесвіт”, спеціально для “Сло-
ва Просвіти”

Нація існує як пам’ять культури. Таке спостереження виринає після прочитання монографії Ентоні Сміта “Культурні основи націй. Ієрархія, заповіт і республіка”. Для західного читача Сміт — визнаний класик світової антропології, політології та історії. Ця книжка постала в результаті обговорень на щорічній конференції Товариства досліджень етнічної належності й націоналізму при Лондонській школі економіки 2004 року. Слід зазначити, що Лондонська школа економіки — один із найпрестижніших і найпотужніших інтелектуальних центрів Великої Британії.

У чому ж важливість цієї праці, яка не претендує на статус “інтелектуального буму”? Річ у тому, що монографія Ентоні Сміта узагальнює колосальний історичний, археологічний, політичний матеріал про те, в який час і за яких умов виникли нації. У сучасній історичній думці існують два рівноправні питання: “Що таке нація?” і “Коли виникає нація?”. Перше питання — онтологічне, воно змушує нас розібратися в самій суті явища. Але насправді саме друге питання і може розставити всі крапки над “і”, оскільки дає часову панораму, а тільки на великій відстані і можна розгледіти витоки національної самосвідомості. Нація для Е. Сміта — історико-культурний проект. Ось яке визначення пропонує дослідник: “Це названа і самовизначена людська спільнота, члени якої плекають спільні міфи, спогади, символи, вартості і традиції, створюють і поширюють характерну публічну культуру й отримуються спільних вартостей і спільних законів. Так само й національну ідентичність можна визначити як безперервне відтворення та реінтерпретацію структури вартостей, символів, спогадів, міфів і традицій, що становлять характерну спадщину націй, та ідентифікацію індивідів із цією структурою і спадщиною... Добір рис ідеального типу визначений трьома припущеннями. Першим серед них є провідне становище соціальних процесів і символічних ресурсів у формуванні і збереженні націй,

НАЦІЯ ЯК ПРОЕКТ КУЛЬТУРИ

саме вони надають їм виразного, але гнучкого характеру. Друге припущення полягає в тому, що чимало рис ідеального типу походять від попередніх етнічних і етнорелігійних символів, традицій, міфів і спогадів, властивих масивам населення, які вважають за близькі або споріднені. Разом ці два припущення стосуються питання “Що таке нація?”, тобто унікального характеру історичної нації. Третє припущення полягає в тому, що ці соціальні процеси і символічні ресурси... можуть мати живий відгук серед населення

протягом тривалих часових періодів”. Так нація не може існувати без землі (території), культури, пам’яті (міфології, свого символічного простору й системи ціннісних орієнтацій). Сміт говорить про “багатогранність характеру більшості націй і націоналізмів, часто багатоплановість характеру їхніх культурних традицій, що став результатом поступової еволюції або раптових змін і революції. Своєю чергою ця багатогранність свідчить про дальшу важливість різних культурних традицій, надто традицій заповіту і республіки, які надають національним спільнотам багатства й розмаїття”.

“Я стверджуватиму, — розвиває думку історик, — що форми національної спільноти залежать від певних культурних традицій, які походять із давніх часів і сформували властиві членам тих громад характер і чуття національної ідентичності”.

На думку британського соціолога й культуролога, основними характеристиками нації можуть бути такі:

1. добре окреслена територія з фіксованим центром і виразно демаркованими й контрольованими кордонами;
2. єдина правова система і спільні правові інституції в межах цієї території, які створюють політично-правову спільноту;
3. участь усіх членів, або громадян у суспільному житті та політиці нації;
4. масова публічна культура, поширювана засобами державної стандартизованої системи масової освіти;
5. колективна незалежність, інституційно утверджена у формі суверенної територіальної держави цієї нації;
6. членство нації в “інтернаціональній” системі товариства націй;
7. легітимация, якщо не створення, нації завдяки ідеології націоналізму”.

Із першого розділу дослідник говорить про дві традиції щодо визначення “нації” як політично-історичного й соціокультурного явища. “Модерністи” прагнуть пов’язати витоки нації лише з новим часом (модерною добою). Натомість є апологети “неоправданності”, які запевняють, що нація — продукт давній, оскільки

нація виникає вже у стародавні часи. Дискусія полягає в тому, що модерністи переконані: націю створюють не безмовні маси, а прогресивні інтелектуали, які можуть сконструювати образ своєї нації в певний історичний момент. Це свідчить про наявність політичного самоусвідомлення. “Саме націоналісти, на думку Гелнера, створюють нації, а не навпаки, так само, як Просвітництво, вважає Елі Кедурі, сформувало світську культуру націй і породило наслідувальні та реактивні інтелігенції спершу в усій Європі, а потім на всій земній кулі. Саме це й становить переламний етап націоналізму. А вже Просвітництво за межами своїх батьківщин створило покоління відчуженої й розчарованої молоді — маргінальних людей, які відчувають, що їхні шанси на гідну роботу і статус, відповідні їхній світській освіті, знищені аристократичною або колоніальною зневагою. Невдоволення, яке виникло, шукало в націоналізмі спасенного політичного розв’язку. Результатом стали заклик послідовних хвиль націоналістичних інтелектуалів до “своїх”, належних до однієї культури мас, створювати політичну націю, в якій інтелектуали матимуть забезпечену роль лідерів. Тільки після Французької революції такі заклики вже могли сколихнути маси, починаючи з романтиків у Німеччині, — тож у такому разі формування націй знову припадає на XIX ст.” — зазначає автор монографії. З іншого боку, “Величезна маса людей, неписьменне та ізольоване селянство, не лишило ніяких письмових пам’яток. Але в такому разі скільки цих пам’яток селяни лишили в XIX ст., цьому, на думку більшості модерністів, періоді зародження націй?”

Ці міркування знову повертають нас до головного твердження Вокера Коннора, що нації і націоналізми — масові феномени, а оскільки селяни в попередні періоди були неписьменні й “німі”, годі говорити про існування націй за часів, коли вони ще не вийшли на політичну арену країни, а у випадку теперішніх націй — Коннор, якщо є досить свідчень, припускає існування націй у давніші історичні періоди — цей вихід відбувся лише наприкінці XIX ст. Проти Коннорового аргументу можна спрямувати кілька заперечень. Почнімо з того, що(!) відсутність свідчень — не те саме, що свідчення відсутності, тож аргумент, зіпертий на мовчання документальних джерел, часто має двосічний характер. На думку неоправданників, це мовчання можна з не меншими підставами інтерпретувати або як те, що селяни визнають або вважають за даність свої етнічні й національні зв’язки, або як властивий їм брак будь-яких почуттів національної належності”.

Що ж для звичайного читача дають ці наукові дискусії? Одразу скажу, що це дослідження Е. Сміта з першого розділу може видатися занадто академічним, сухим, що ця книжка розрахована передовсім на гуманітаріїв і науковців. Насправді це не так, просто автор виставляє перед читачем вимогу пройти вступну частину, аби сформувати адек-

ватний простір розуміння. Як науковець Сміт прагне подати історіографію явища, прописати науковий апарат і методологічну перспективу. Все найцікавіше починається далі для тих, хто зможе здолати академічний рубіж у першому розділі.

“Культурні основи націй. Ієрархія, заповіт і республіка” — вже в самій назві дослідження сконцентровано вузлові проблеми “націології”. В нашій культурі сьогодні, на жаль, *націологію* вважають упослідженою, мовляв, це царина для “національно свідомих” (яких часом на Сході в побуті називають бандерівцями, а у Криму — *бидломовними*). В Європі сьогодні проблеми націології вкрай важливі: Європа прагне розібратися зі своєю історією, щоб зрозуміти, наскільки можливим є вписування у своє життя історій раніше колонізованих націй. Чи, може, колонізованими були зовсім не нації, а народності, етноси, племена? Може, саме наявність колонізатора “допомогла” цим племенам/етносам/народом усвідомити свою історичну й культурну самобутність? Нація не можлива без соціоісторичного й політико-культурного контексту.

Як переконує Е. Сміт, нація априорно містить усі ці складові. Вона виникає лише тоді, коли є спільна політична система, коли є спільна культура і монолітний суспільний устрій. Усе це сприяє формуванню націй. Це дає підстави “неоправданникам” говорити про те, що нація — проект архайчний, який виник у часи Стародавнього Єгипту, Месопотамії, Юдеї, Стародавньої Греції. В ті часи було сформовано найважливіше — джерело для самоусвідомлення. Для когось це самоусвідомлення було покладено в прокрустове ложе *заповіту* (як у Юдеї), для когось — *ієрархії* (як у Стародавньому Єгипті), для когось — *республіки* (як у Греції). Так Е. Сміт доходить висновку, що нація — не світський проект; нація, навіть у найліберальнішому суспільстві, у найдемократичніший час усе одно містить елемент *сакрального*. Культура сакрального — архайчна праматерія, праелемент, із якого формується нація. Здавалося б, знову входимо в площину наукових понять... Але ж насправді це вкрай важливо для розуміння сучасних процесів передовсім в Україні.

Якщо нація не “світський феномен”, а містить форми сакрального мислення, це означає, що в осерді нації є щось священне, щось надважливе, що неможливо адекватно описати і передати раціонально. Хіба це “щось” не є тим загадковим механізмом, який змушував у всі часи різні народи (згадати хоча б Європу) змагатися між собою? Всесвітня історія — це історія вияву сили. Згадати хоча б про криваві війни між Англією та Францією? Згадати війни в Італії та Німеччині? Нація прагне утвердити себе, бо в такий спосіб утверджується *святина*. Ця “святина” незримо наявна в національному естві. Сутність нації виростає з тіла священного, нація — проекція чогось небесного. Війни на національній основі — найзапекліші, найстрашніші в усі часи. Згадати й сьогоднішні протистояння в

Росії на Кавказі? Згадати Чечню? Згадати Кримську війну? Згадати того ж Лермонтова з його “Героєм нашого часу”?!

Е. Сміт припускає, що споконвіку в соціальному вимірі існували три кити: *ієрархія* (розподіл на царів, вождів, фараонів і нарід, чернь, плебс), *заповіт* (люди на землі прагнули збудувати державу за вищими законами, за законами, які на землю “передав” Усєвишний, Бог, Аллах), *демократично-республіканське мислення* (людина прагнула бути вільною, для неї найвищим соціальним благом була свобода і невтручання в особистісний простір інших людей; проте навіть ця форма соціального устрою мала свої химери і свої святині, які було реалізовано в соціальному плані, можливо, й несвідомо). Таким чином нація складається з різних параметрів, але в осерді — золоте дерево, *Arbol mundi, Axis mundi*. Це не лише соціальна угода між різними індивідами. Але ж у такому разі виміри “нації” не можуть бути обмежені лише політичним або історичним чи соціальним контекстом.

Найближче підійти до царини “сакрального” може саме культура. Для того, щоб існувала нація, як переконує Е. Сміт, має бути спільний простір розуміння. Культура надає можливість сформувати такий простір. Як він реалізується? Звичайно, за допомогою мови. “Для націй же такі спільні культурні риси повинні стати спільними громадським набутком і правити за конкретні критерії культурної диференціації. Вони повинні стати частиною характерної національної публічної культури. Крім того, будь-які регіональні варіанти діалекту чи культури мають бути підпорядковані цій ідеологізованій публічній культурі — або винищені”, — переконує Е. Сміт. **Щоб була створена нація, має бути сформована єдина мовна модель, якою ця нація може репрезентувати себе в часі.** Сміт зазначає, що всередині нації можуть бути різні діалекти, але обов’язково має існувати спільний голос, спільна мова. На його думку, “...публічні ритуали, церемонії та символи мають більше значення для виникнення націй, ніж створені простонародною мовою коди і літератури. Адже ці коди й літератури зринають на поверхню тільки на початку новітньої доби, незважаючи на аргументи Адріана Гейстінгза, що в Англії та серед її сусідів вони виявлялися ще в середні віки. Література здебільшого була сферою придворної та церковної еліти, принаймні до миті, коли держава на початку новітньої доби “зафіксувала” мову та її літературу, а друккарський капіталізм поширив її продукти на ширші кола. Натомість публічні ритуали, церемонії й символи поширюються набагато раніше, бо вважається, що вони необхідні для прищеплення великим сегментам населення спільного чуття належності до широкої політично-культурної спільноти...”.

А як бути в українській ситуації? У нас тоді мають існувати дві нації: українськомовна й російськомовна? Чи може в такому разі бути порозуміння? Як кваліфікувати Швейцарію та Бельгію?

НОВИЙ ПОГЛЯД НА ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Наталія ПАВЛИШИН,
м. Львів

Під час конференції експерти обговорили проект нового підручника “Разом на одній землі. Історія України багатокультурна”, який підготувала Асоціація “Нова Доба” за підтримки Ради Європи. Цей посібник, який пропонує поліетнічну версію української історії, готують до виходу 2012 року.

Окрім дискусій щодо посібника, науковці ставили перед собою й більш стратегічну мету — створення громадської альтернативи офіційній версії історичної пам’яті, аби не дозволити політикам використовувати історію винятково для вузькопартійних цілей. “Конфлікт навколо історичної пам’яті унеможливає компроміс у державі, це також гальмує політичні та економічні реформи. Тому потрібні громадські ініціативи, які зможуть протистояти такій монополізації і пропонувати розумні альтернативи”, — зазначив професор Львівського національного університету ім. І. Франка, відомий історик Ярослав Грицак.

Для реалізації своїх задумів учасники заходу створили рух “Історична ініціатива”. До проекту долучилося близько сорока педагогів-істориків і науковців із різних регіонів України: Одеси, Харкова, Криму, Луцька, Рівного та інших.

На думку експертів, головним викликом для сучасних українських істориків є вписання історії країни в європейський контекст.

УКРАЇНСЬКА ІСТОРІЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СВІТОВОЇ

У результаті обговорень та дискусій науковці зійшлися на думці, що викладання історії України потребує серйозних змін, бо підручники в нашій державі нагадують підручники історії Європи XIX ст., які мали національний характер. На думку Ярослава Грицака, наша держава ще досі “переживає своє XIX століття”, бо викладає свою історію відокремлено від європейської. З цим погодилася також історик, професор Києво-Могилянської академії, доктор історичних

“Історія заради порозуміння”, під такою назвою 14—15 січня в Українському католицькому університеті з ініціативи Всеукраїнської асоціації викладачів історії та суспільних дисциплін “Нова Доба” і Програми дослідження сучасної історії та культури України ім. Петра Яцика відбувся круглий стіл науковців та вчителів історії. Учасники зустрічі обговорили важливі питання — написання нового підручника з історії нашої держави та укладання нової історичної політики в державі.

наук, завідувач кафедри історії НАУКМА Наталія Яковенко і запропонувала скоординувати схему української історії зі схемою загальноєвропейської, яку викладають за великими культурними епохами.

Доктор історичних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту історії України НАН України Станіслав Кульчицький зазначив, що досі залишається невирішеним питання про те, скільки курсів історії викладати і які саме — “історію України” і “всесвітню історію” (такий поділ був у Російській імперії, Радянському Союзу та сучасній Росії) чи просто “історію” (європейський приклад). В Україні, на думку науковця, мала б бути історія України на тлі всесвітньої історії, куди входили б загальні явища, регіональна історія (якої досі в наших підручниках практично нема) та історичне краєзнавство.

Науковці зійшлися на думці й про те, що нашу історію не треба розглядати крізь призму колоніального статусу. Треба вивчати буття українців у всіх державах, до яких їх вводила історична доля, через призму включеності в життя цих держав. Як приклад експерти навели радянський період. У той час борців були лише одиниці, а решта є прикладом включеності.

Зокрема Наталія Яковенко зацентувала на тому, що “ідея колоніального статусу вносить в історію України почуття меншовартості та постійної упослідженості. Такий підхід до висвітлення історичних подій неминуче призведе до відчуття власної вторинності і маргіальності”.

ГЕРОЇЗМ ЖЕРТОВНИЙ, А НЕ НАСТУПАЛЬНИЙ

Історики дійшли висновку, що місце війни у шкільному підручнику історії має бути принципово переос-

мислено. Учні мають вивчати війну як явище, з якої повинні знати певну кількість найголовніших дат і подій. “У війні немає правих і немає винних. Одна річ розглянути, які ідеології підштовхнули у XX ст. до війни, а інша — це жертвовність мільйонів невинних людей, які повинні були на фронті, в тилу, страждаючи, пережити той страшний час” — саме це, на переконання історика Наталії Яковенко, має бути головним акцентом у змалюванні війни. Зокрема вона наголосила на потребі виокремлювати історію дослідницьку, яка має включати все, та історію шкільну, яка насамперед має бути виховною.

Схожої думки дотримується й Ярослав Грицак, який наголосив, що є різні типи героїзму. І важливо акцентувати увагу на героїзмі не тих, хто стріляє, а тих, у кого стріляють. І якщо розглядати українську історію в такому контексті, то нас більше об’єднують жертви, аніж герої.

МОРАЛЬНІСТЬ — ШЛЯХ ПОРОЗУМІННЯ

Шкільна книжка, на думку експертів, має нести не лише знання, а й виховний заряд, щоб дитина виростала терпимою до інших рас і релігій.

Наталія Яковенко наголосила на потребі зміщення історичних акцентів, що розширить моральний вимір і відкритість молодій людині, навчить молоді вірити не лише власним поглядам, а й у те, що опонент може бути правий. Це абсолютно сучасна вимога до підручника, який повинен будувати й утверджувати саме моральну людину.

— Національне виховання має бути вихованням моральнісного громадянина, який любить і поважає свою Батьківщину, але разом із

тим це відкрита на світ людина, яка шанує інших і усвідомлює, що правд може бути багато, — наголосила Наталія Яковенко.

ПОЛІЕТНІЧНІСТЬ ЯК ОЗНАКА ЄВРОПЕЙСЬКОСТІ

Чи не найбільше дискусій під час “круглого столу” викликало питання поліетнічності в історії України. Наша держава є багатовимірним (релігійне, мовне, етнічне) “пограниччям”, тому вибір ідентичності особливо гострий.

Зокрема завідувач кафедри українознавства філософського факультету Харківського національного університету Володимир Кравченко наголосив на тому, що більшість західних істориків, аналізуючи історичні події, використовують поліетнічний підхід. Національно-державницька парадигма, що домінувала ще півстоліття тому, на Заході поступилася місцем мультикультурній перспективі. Адже саме мультикультурне бачення власної історії є привілеєм демократичних та успішних країн із розвиненим громадянським суспільством. Вивчення історії різних культур пришиває виховання в людині якості самостійно і критично мислити та привчає поважати інших.

Зі свого боку, історик, декан гуманітарного факультету Українського католицького університету Ігор Скочилас зауважив, що поліетнічна історія є новою і несподіваною для нашої суспільства. Такий підхід перспективний, коли досягнуто загальнонаціонального консенсусу в трактуванні подій минулого.

— Наша держава має дві історичні пам’яті: українську і колоніальну. В нас є громадяни, які є українцями лише за географічним визначенням, а не за ментальними ознаками. Щоб змінити ситуацію, треба написати історію України з цивілізаційних міркувань, відмовившись від підходу, який існував навіть у нових українських підручниках поч. 90-х років XX століття, — наголосив завідувач відділу джерел історії України XIX — початку XX ст. Інституту української археографії та джерелознавства НАН ім. М. Грушевського Ігор Гирич.

Сергій РУДИК

Нещодавно трапилася цілком неординарна подія — було опубліковано перше змістовне дослідження про діяльність видатного політичного й державного діяча, лідера Народного руху України, людини, яку справедливо зараховують до числа Великих Українців — В’ячеслава Чорновола. Книжка називається **“На гребені боротьби. Діяльність В’ячеслава Чорновола у другій половині 1980-х рр.”** Її автор — молодий київський історик **Василь Деревінський**. Знаковість виходу книжки в тому, що до цього не було жодної ґрунтовної наукової чи публіцистичної праці про діяльність В. Чорновола у розвитку українського національного відродження другої половини 1980-х років. Уся його багатогранна робота висвітлена лише фрагментарно в поодиноких книжках і статтях. Хоча існує значний фактичний матеріал про нього, який ще не став об’єктом зацікавлення дослідників, про що свідчить видання перших томів десяти томника праць В. Чорновола.

Зважаючи на це, належне вивчення життєдіяльності цієї масштабної особистості актуальне і викликати зацікавлення у суспільстві, сприятиме самоідентифікації української спільноти, вихованню підрастаючих поколінь у лю-

ЛИЦАР СВОБОДИ!

бові до Батьківщини. Крім того, аналіз позитивних і вразливих місць діяльності В. Чорновола може надати інформацію до роздумів сьогодишнім політичним діячам.

Книжка розпочинається викладом матеріалу про відновлення В. Чорноволом своєї активної громадсько-політичної діяльності після повернення з ув’язнення та заслання. Тут проаналізовано відкритий лист В. Чорновола до генерального секретаря ЦК КПРС М. Горбачова. Важливість листа в тому, що він, як і праці В. Чорновола про радянські політичні репресії 1960-х рр., теж спричинив великий резонанс у СРСР і за його межами. Фактично став заявою українських політв’язнів про відновлення активної діяльності в Україні легальної політичної опозиції, а також чи не найглибшим відгуком українського патріота про горбачовську “перебудову”.

Розглянуто в книжці діяльність В. Чорновола зі створення першого українського позацензурного журналу другої половини 1980-х рр. — “Українського вісника”, розкрито його програмові завдання та зміст. Подано, як відбувалося формування редакційної колегії журналу, в яких умовах готували і випускали “Вісник” та який його вплив на ста-

новлення незалежних українських ЗМІ й активізацію громадськості.

Значну увагу в книжці присвячено висвітленню діяльності Чорновола зі створення та становлення Української Гельсінкської Спілки як організації, що відіграла значну роль у поступі українського народу до державної незалежності. Досліджено причини та особливості утворення УГС, проаналізовано її програмний документ, розглянуто діяльність. Відображено внесок В. Чорновола у заснування і розгортання роботи прес-служби Спілки, яка зробила значно ефективнішу роботу УГС.

Із широкого кола питань, якими займався В. Чорновіл у другій половині 1980-х рр., привертає увагу і потребує належного опрацювання його роль у створенні Народного руху України. У книжці розкрито ставлення Чорновола до потреби утворення Руху, досліджено його вплив на становлення цієї потужної української організації. Своє місце в праці знайшло висвітлення участі В. Чорновола у виборчих кампаніях народних депутатів до Верховної Ради

СРСР 1989 року та УРСР 1990 року. Автор праці звернув увагу на те, якими методами й засобами радянська влада намагалася знешкодити й зламати нестримного лідера, відображено результати такої її діяльності та ставлення до цих дій громадськості.

Варто наголосити, що запропонована читачам книжка є цінною і для наукової спільноти, і для суспільства в цілому, оскільки в ній змістовно розкрито суттєві (не піддані глибокому науковому аналізу) моменти нашого недавнього минулого, рельєфно подано діяльність В’ячеслава Чорновола. Безсумнівно, що ця праця стане в пригоді і науковцям, і широкому колу читачів, посприяє поглибленню осмислення цієї непересічної постаті.

«ЗАМІСТЬ СОНЕТІВ І...» (ЕЛЕКТРОННА ЛИСТІВКА ДЛЯ САМАШЕДШОГО)

В'ячеслав ЛЕВИЦЬКИЙ

Один славетний персонаж зізнався: після прочитання хорошої книги йому кортить зателефонувати авторів. Відповідно до сучасних смаків, такому ентузіасту годилося б набирати для письменника SMS або інтернет-послання... Реєстр технічних новинок примножується, а пригломшливих мистецьких приводів для відгуку бракує. Усе ще заплутаніше, якщо прагнеш поділитися міркуваннями і з літератором, і з його героєм. Надто, якщо персонаж — програміст, спроможний зламати всі незримі паролі рецензента й відправити “цензора в собі” на антивірусний карантин.

Публікація довгожданого роману Л. Костенко відбулася у прикметний період. Причина тому — не лише гучний усе-світній кібер-скандал чи вітчизняні перекроювання інформаційного простору. Йдеться й не про легалізацію чорнобильського туризму, у якому оповідач твору вбачає коштунство. Здається, вихід “Записок... самашедшого” збігся в часі з черговим посиленням цікавості до класичних “Записок сумасшедшего”. Окремі з недавніх перепрочитань книги напрочуд близькі за духом до відкриттів письменниці. Знана російська інституція, приміром, підготувала експериментальну виставу за Гоголем. Усі події романтичної повісті розгортаються в Інтернеті. Тут Поприщин — затятий комп’ютерний користувач, уява котрого перенесена на монітор. “Чи навпаки: монітор в уяву”, — у суголос припустив би український Самашедший, пригадуючи фаховий анекдот про комп’ютерну інверсію.

Для Л. Костенко вдавання до кібернетичної царини не є міражною terra incognita. Варто згадати, що серед дійових осіб драматичної поеми “Дума про братів неазовських” були два програмісти. Перший дивувався щодо Сахна Черняка: “... Як поети могли прогледіти таку постать у віках?...” Цей докор переростав у намір “оцифрувати” історію та пристосувати машину до написання вичерпного, об’єктивного ліро-епосу.

На тлі “художнього попередника” Самашедший сповнений гострішого скепсису. За всіх надій на гідну “лінію оборони” він визнає: “Ми статисти духовної пустелі”. Але творення віртуального світоустрою не втрачає цікавості для оповідача. На відміну від Першого програміста, Самашедший “якийсь... дивний історик”. “Дивність” полягає в прагненні заповнити прогалини в сьогоденні, а не минулому. Молодому київському інтелігентові важить примирити масштаби людські, приватні та глобальні. Емоційні контури катастроф накладаються на побутові потрясіння, мовби химерні шифрувальні таблиці для віднаходження чогось потаємного. Найголовніше при цьому зберегти чутливість за пересічних інформаційних хитросплетінь.

Головний герой роману сам пручається думці про те, що став літописцем. На певну вільність у фіксуванні спостережень указує, зокрема, й різний обсяг “річних нотаток”. Після зламу тисячоліть “щільність” у викладі подій поволі зменшується. Міркуючи про ефемерний “діаріуш людства”, Самашедший обачно стережеться не “вітрів Історії”, а кухонного протягу. Ретельне вираховування найкритичніших пасток, пильнування інтимного простору позначається й на умовному іме-

ні персонажа. Так, він точно не офіційний Самовидець. І перевагу надає не оцифруванню, а ласкавому самоіронічному *одомашненню* “Сумасшедшего” з “петербурзької повісті” XIX ст.

Дивно, що “Записки...” мало не відразу після виходу почали сприйматись як цілком “публіцистичний роман”, насущний щоденник. Реалістичного складника не бракувало, наприклад, у прозі В. Домонтовича чи М. Капора. Утім, обидва згадані письменники у питомих для себе літературах пов’язуються з богемною інтелектуальною традицією. Прискіпливість Л. Костенко у згромадженні достеменного фактажу теж спирається на виразну художню інтригу. Книга буде не як декларативний “рухомий рядок” у теленовинах, а як саркастичний концептуалістський колаж:

“У Каліфорнії горять ліси.

На півдennу Африку випав сніг.

У Таїланді помер леопард від пташиного грипу.

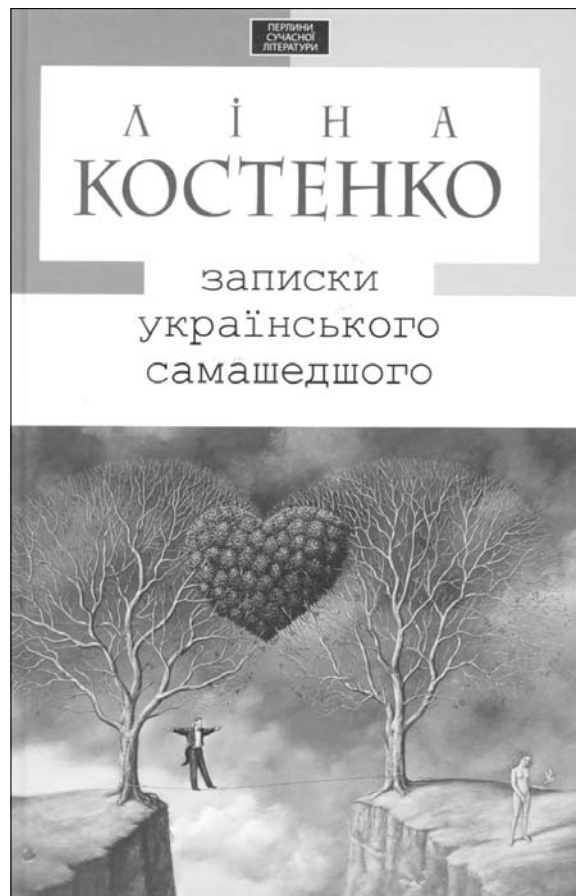
У Колумбії вкрали єпископа”.

Не слід забувати, що “електронне письмо” — визнане й досліджуване явище. І коли Самашедший потайки схиляється над клавіатурою, ідеї про драматизм, ігрову природу, метафоричність кібертексту не здаються порожніми. До того ж, у громаді повідомлень раз по раз проривається містифікація (майже як шмат червоної свитки, на яку часто посилаються оповідач із дружиною). Замість заяложеного смайлика тут доречно трапляється епізод, приміром, про снігову людину, котру бачили під Кобеляками, “навіть хотіли вибрати в парламент”.

Ракурс у веб-камер, котрі встановлює автор, дібраний вибагливо й динамічно. У цьому легко пересвідчитись, якщо відстежити прогулянку героя відреставрованим Майданом Незалежності: “Кам’яні гармошки сходів, мильні бульбашки ліхтарів... Велетенський бутафорський глобус обертається над галактикою баракла... А над усім цим... — кам’яна каплиця, на каплиці колона, на колоні куля, на кулі ноги, на ногах дебела дівка у плахті... Незалежність у сусальному золоті. Круто”.

Якщо ж охочий читач покладатиметься на слух, швидко з’ясується: твір наскрізно ритмізований. Стійкішим, аніж виокремлення сумірних розділів, у книзі виявляється членування тексту на фрагменти з одним реченням в абзаці. У стислих пластичних уривках були викладені й рефлексії Л. Костенко в нещодавній антології “Сновиди”.

Справді, усі “Записки...” — візерунок “строф” та “антистроф”. Після тривалої “внутрішньої еміграції” видатна поетеса повернулася з напозір прозовим романом. Однак це достеменний блискучий “роман-верлібр”. З такою рисою пов’язана побічна (радше формальна, а не містова) інтрига твору — спостереження за ритмічними перепадами чи наростаннями. Подібно до молодого П. Тичини, письменниця змушує збагнути дещо суворе та прекрасне, “замість сонетів і октав”. Дещо невимовно ліричне, але замість тенорських рулад про “заворожені крила джмеля”, над якими збиткується Самашедший. Дещо таке звичне для Л. Костенко, але вкрай відмінне від “заочницького фанатизму” до кількох її підручникових рядків.

До речі, багато образів із віршів шістдесятниці проглядається в рядках із роману. Плач багдадського злодія в атакованому Іраку несхибно асоціюється з риданням коника серед трав, коли той же “багдадський злодій літо вкрав, багдадський злодій”. Міркування про глобалізаційний воладівський глобус, налитий вогнем, відтінюють рядок “Страшний калейдоскоп. В цю мить десь хтось загинув”. А в підкреслюваному мерехтінні пейзажів чи роздумах героя про сестру-кришнаїтку іноді вгадується, що “*вся в гірляндах, як індійська жриця, // весна ряхтіла в іскорках роси*”.

Досвід автора у виведенні ліричних і поемних суб’єктів сприяє майстерному прописуванню персонажів твору. Про типівість родини Самашедшого навряд чи може йтися. Зате у членах його сім’ї та приятелях уловлено суттєвіше — симптоми часу. Селінджерівський Голден Колфілд (той самий, що волів телефонувати літераторам) мав від народження сиве пасмо волосся. Майже за пророцтвом Гесіода про кінець світу. Зведений брат сучасного програміста — Тінейджер — не вимикає плеєр із записами звуків живої природи. Батька, перекладача з по суті екзотичних мов, друкують у піратський спосіб. Наукові керівники з Академії наук подаються у тривалі “відрадженьня” до Буркіна-Фасо чи на принаду держслужбу.

Однак, попри численність “антистроф”, нова книга Л. Костенко про любов. Кохання без злягань і збочень, гіперсексуальності й інтертекстуальності. Як каже головний персонаж: “... Я старомодний. Я втрачаю від неї голову” (*курсив В. Л.*). На тлі таких “простих” звирянь невідчепні новини снуються, мов субтитри до якогось класичного пристрасного фільму... Мабуть, настільки наснаженого почуття у нашій літературі вже давно не замальовувалося. Суттєві причини — образ, біографія героїні. Для Самашедшого, інколи перевтіленого в сентиментального трубадура, “важко любити розумну жінку. Завжди боїшся впасти в її очі”. (Через це, між іншим, дуже не хочеться втрачати недорозгаданість Дружини! Письменниця вже ділилася планами видати роман про “другу половину” Самашедшого. Але, насмілюся припустити, такий крок не обов’язковий. Замість дамських букетів із “квітами зла” читач “Записок...” уже отримав вичерпний ескіз до “мистецтва любові”!)...

... От, власне, усе це можна було б написати в електронній листівці до “дивного історика” й ліричного кібернетика в одній особі.

«УСЕ І БЕЗ БРАВАДИ»

“Записки українського самашедшого” нині легко можна завантажити в Інтернеті у будь-якому зручному для читання форматі. Один із парадоксів нашого сьогодення полягає в тому, що до все-світньої мережі книга потрапила швидше, ніж до книгарень. Природно, і читацькі відгуки на неї насамперед наповнили саме віртуальний світ. Пропонуємо читачам “Слова Просвіти” найцікавіші, як на наш смак, враження українських блогерів про книжку Ліни Василівни Костенко.

• “Господи, яке ж запущене наше українське суспільство, якщо наші поети змушені писати такі прозові речі! Це книжка-біль, книжка-крик... Людина, яка пройшла через жорна радянської системи, через жорстку цензуру і заборони друку, тепер змушена писати про те, як ми “любимо свою Україну, яка ще не вмерла, боремося за свою мову, яка вже вмирає. Залежні від усіх і всього, будуємо незалежну державу”. **Оля Молочій.**

• “Ліна Костенко — безцінний скарб українського народу. Ця жінка дасть фору армії чоловіків по патріотизму. Я ще не читав, але чув і бачив як ридала моя дружина, читаючи цю книгу... І чув її емоційні відгуки”. **Іван Сірко.**

• “Усе, що Ліна Костенко пише, треба читати, без обмовок. Бо це справжня насолода та радість від майстерного знання та вжитку мови. Про зміст — розмова окрема. Це — індивідуальне. А коли вже мова про патріотизм, то Ліна Василівна не проголошує пишних гасел, а тихенько їде в Чорнобильську зону, “рятувати українську Атлантиду”. От би більшість українців теж так — не на словах, а на ділі”. **Трамкит.**

• “Згадую життя в 2000—2004 роках: своє і свого оточення. Десь так воно і було. Згадую Помаранчеву революцію... описане все і без бравати. Саме відсутність політичних уподобань і бравати робить книжку близькою простому українцеві. Маю на думці політичні вподобання, засновані на чіткій програмі і позиції партії чи кандидата на ту чи ту посаду. Політичні вподобання, засновані на будь-чому іншому, — PR і попса.

• “...Чоловік стенографує нове тисячоліття. Хобі? Думаю — ні. Це втеча від буденності у псевдоважливіші й псевдоглобальні справи. Людина, почуваючись ліліпутом у житті сімейному, прагне бачити себе Гулівером у масштабі знання епохи. А хто мірятиме? Хто зараз підніме очі на Гулівера? У всіх же вони прикуті до екранів... тих чи інших... щасливий той, у кого ці очі прикуті до інших, теж прикутих очей.

• “І на тлі цього всього — життя”, — передостанній мій абзац. Та ні — це політика на тлі ось такого життя. І як тут знайти час на громадянську позицію? Та й навіщо? Чи від нас щось залежить?” **div4ysko.livejournal.com**

• “...На питання мами по телефону: “Що робиш?” так і відповіла:

— Треную інтелектуальний м’яз!

— Що робиш?!

— Напружую мозок, читаю Ліну Костенко”... **Лілія Зоряне Небо.**

• “Книга, про все, що “наболіло”, про всі перипетії початку століття та, звичайно, про Україну. Напевно, так сильно і так відверто правдиво, аж до болю, могла написати лише вона.

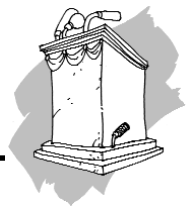
Це книга, яка відкрила мені очі на деякі події тих років. Це книга, яка зачепила за живе. Це книга-Заклик, який має почути кожен українець...” **Мраморка.**

• “Три дні я був захоплений буквами на моніторі. Такого запалу від українського автора я не відчував із часів читання “Тореадорів з Васюківки” у дитинстві. Написано чудовою, ЖИВОЮ та СУЧАСНОЮ мовою, про події, які сколихнули мою душу і душі мільйонів співвітчизників. Про те як йшлося до цього. У пам’яті зринають мої студентські роки часів розвиненого кучмізму. Я впізнав у рядках себе теперішнього, і свою дитину, яка зростає у російськомовному середовищі української столиці. Іноді здавалося, що автор украв мої думки і виклав їх у цій книжці. Під час читання згадувалися й друзі, що виїхали до США, їхні прототиби також присутні у творі. Я й не думав, що стиль написання щоденника 2000—2004 року може бути таким цікавим.

Не розказуватиму більше про зміст, прочитайте самі. Не пошкодуєте. Захоплення вам гарантую, але гарного настрою — ні. Книжка має сумний підтекст, та спробуйте його перевернути, зробивши висновки, діяти так, щоб ваше життя стало краще. Не завжди потрібно чинити так як головний герой. Можливо, таким чином ми доб’ємося змін у власному житті, і таки збудуємо Україну”. **Штик.**

За матеріалами українського Інтернету підготував **Євген БУКЕТ**

“СЛОВО ПРОСВІТИ” ♦ ч. 4, 27 січня — 2 лютого 2011 р.

БРАТЕРСЬКА ЛЮБОВ?..

Проблеми “періоду новітньої історії” для української діаспори в Росії почалися в час українсько-російських “газових” та інформаційних війн, дискусій навколо Голодомору тощо. Тобто українська громада стала заручницею українсько-російських міждержавних відносин, великої політики. Звичайно, і ОУР, і ФНКА УР певним чином реагували на всі ці події, а російській владі не завжди така реакція до вподоби.

Нагадаємо: 24 листопада 2010 року рішенням Верховного суду Росії був задоволений позов Міністерства юстиції РФ, яке домогалося розпуску ФНКА УР у зв’язку з “виявленням порушень у господарській діяльності”.

Міністр закордонних справ РФ Сергій Лавров нещодавно недвозначно дав зрозуміти, що ФНКА УР ліквідовано з політичних мотивів. Таку ж думку в пресі висловив і колишній лідер українських організацій Росії сенатор Василь Дума.

Тепер у коридорах влади (і українських, і російських) визріває ідея створення “нового об’єднання українців” — лояльного до будь-якої політики, безпроблемного, а отже, легко керованого.

Друга болюча тема — події навколо Бібліотеки української літератури в Москві, яка була створена постановою уряду Москви від 19 грудня 2000 року.

18 грудня 2010-го Московська міська прокуратура порушила кримінальну справу за фактом розповсюдження літератури, що містить ознаки національної ненависті, на території Державного закладу культури “Бібліотека української літератури”.

23 грудня 2010 року відділ бо-

ротьби з екстремізмом МВС РФ під час обшуку вилучив із Бібліотеки української літератури в Москві більш як 50 книг для проведення психолого-лінгвістичної експертизи. Працівники міліції в електронному каталозі набрали слово “націоналізм” і вилучили всі видання, в яких було виявлено це слово.

24 грудня після другого обшуку Бібліотеку української літератури в Москві було опечатано й закрито. Про це повідомила директор закладу Наталя Шарина. Директор Бібліотеки запевняє — жодного видання з числа офіційно заборонених у Росії на полицях немає, проте під час другого обшуку було вилучено жорсткі диски з комп’ютерів, а також читацькі квитки. 12 січня в Міністерстві закордонних справ України повідомили, що Бібліотека української літератури відновила роботу. Проте 14 січня у Бібліотеці української літератури в Москві відбувся третій обшук, у ході якого було вилучено сервер, директора побив співробітник міліції.

24 січня стало відомо, що Уряд Москви налаштований продовжувати підтримку діяльності Бібліотеки, а 25-го Президент України передав Бібліотеці української літератури у Москві велику добірку українських книжок із приватної колекції.

“Я вважаю, що дії української влади й опозиції мають бути абсолютно недвозначними і спільними, тому що йдеться про наступ на українську культуру й українську державність. Я не розумію, як так звані горді владці України можуть усе це терпіти. Чого вони мовчать?”, — заявив у зв’язку з вищенаведеними подіями російський опозиціонер Борис Немцов. Питання досі відкрите.

ЗАЯВА ПРАВЛІННЯ ОБ’ЄДНАННЯ УКРАЇНЦІВ РОСІЇ ТА ПРАВЛІННЯ ФЕДЕРАЛЬНОЇ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ АВТОНОМІЇ УКРАЇНЦІВ РОСІЇ

Правління Об’єднання українців Росії та Федеральної національно-культурної автономії українців Росії змушені констатувати, що останнім часом украї загорілася ситуація навколо українських громадських інституцій у Російській Федерації.

Показником цього є прийняте Верховним судом рішення про ліквідацію Федеральної національно-культурної автономії українців Росії — однієї з двох загальноросійських українських організацій, юридичне переслідування другої такої організації — Об’єднання українців Росії та події у Бібліотеці української літератури в Москві.

Причому, як випливає зі слів міністра закордонних справ Російської Федерації С. Лаврова, органи державної влади обрали курс на зачистку організованого українського руху в країні, підміну його знову створеними псевдоукраїнськими організаціями. З інтерв’ю міністра можна нарешті дізнатися про справжню причину ліквідації ФНКА УР — її нібито “політичну” діяльність (тепер бажано було б зрозуміти, що саме міністр вважає такою діяльністю). До цього Міністерство юстиції РФ намагалося представити справу як порушення організацією формальних юридичних правил.

Щодо цього вельми дивною є оприлюднена інформацією УНІАН 16 січня ц. р. заява представника Міністерства закордонних справ України О. Волошина про те, що “МЗС України вже працює над тим, щоб допомогти українській громаді в Росії створити нову всеросійську впливову й

ефективну громадську організацію, яка б захищала культурно-освітні та інші права етнічних українців, які є громадянами РФ. Українські дипломати в Росії в тісній взаємодії з громадськими активістами, які представляють українську діаспору, опрацьовують це питання. Недоліком ліквідованої раніше Федеральної національно-культурної автономії українців Росії був низький рівень активності (!?) більшості її учасників”.

Правління ОУР та ФНКА УР уповноважені заявити, що в Росії вже понад 19 років працюють федеральні українські організації, які об’єднують понад 90 місцевих осередків з усієї Росії та захищають права українців. Крім того, рішення про ліквідацію ФНКАУР не набуло законної сили і тепер оскаржується у встановленому законодавством РФ порядку. У численних привітаннях, зокрема МЗС України, неодноразово відзначалася велика робота, що її проводять ОУР та ФНКА УР саме в царині вирішення питань національно-культурного розвитку українців Росії. Ніяких консультацій із представниками наших організацій ніхто не проводив, а втручання працівників МЗС України в організаційне життя українців — громадян Російської Федерації в такій формі вкрай недоцільне і може призвести до небажаних наслідків. Очевидно, що подібна заява могла з’явитися лише через повну некомпетентність зазначеного працівника МЗС України.

Події у Бібліотеці української літератури в Москві насправді не мають ніякого відношення ні до української книги, ні до бібліотечної справи, ні до культури в цілому, а можуть бути зрозумілими тільки з огляду на зовнішньо- і внутрішньополітичну ситуацію в Росії, характер її відносин з Україною, а також можливе намагання ліквідувати

бібліотеку як українську. Для української громади в Росії вилучення літератури, читацьких формулярів, електронного каталогу, сервера бібліотеки, все це не лише паралізувало діяльність даної установи, а й позбавило всіх прихильників українського слова права на задоволення їхніх культурно-просвітницьких потреб, є свідченням порушення прав українців у Росії.

Водночас не може мати жодного виправдання психологічний і, що дуже прикро, фізичний тиск із боку представників правоохоронних органів і залякування керівництва бібліотеки, яке намагається просто виконувати свої обов’язки.

ОУР та ФНКА УР звертаються до органів влади Російської Федерації з вимогою припинити тиск на українські організації Росії та нормалізувати ситуацію навколо Бібліотеки української літератури в Москві — державної установи, яка покликана розвивати любов до читання, до української книги й української культури загалом.

Звертаємося також до Організації з безпеки і співробітництва в Європі, Президента України, Верховної Ради, Кабінету Міністрів, Міністерства закордонних справ України, Світового Конгресу Українців, Української Всесвітньої Координаційної Ради, світової та української громадськості з проханням допомогти українській громаді Росії у відстоюванні своїх прав та свобод.

Пропонуємо також обговорити зазначені події на черговому засіданні Підкомітету з питань гуманітарного співробітництва Українсько-Російської міждержавної комісії.

Правління Об’єднання українців Росії, Правління Федеральної національно-культурної автономії українців Росії
м. Москва, 20 січня 2011 р.

ДЕНЬ СОБОРНОСТІ ТА АНТИСОБОРНОСТІ НА ДОНЕЧЧИНІ

Марія ОЛІЙНИК,
м. Донецьк

У Донецьку 22 січня до Дня соборності України біля пам’ятника Т. Шевченку відбувся урочистий мітинг, організований 18 політичними партіями та громадськими організаціями Донецької області. У ньому взяли участь представники духовенства різних конфесій, політичні партії, громадські організації і небайдужі донеччани.

Мітинг почався з виконання гімну України. Після цього представники УПЦ КП та УГКЦ провели молебень, поблагословили учасників. Саме у такій атмосфері відбувалися події 22 січня 1919 року на Софійській площі в Києві.

Відкривши урочистий мітинг, я розповіла про історію цього свята в Україні та його відзначення на Донеччині.

Офіційно в Україні День соборності відзначається згідно з Указом Президента України “Про День соборності України” з 1999 року.

На Донеччині цю дату вперше свідомі українці відзначили 22 січня 1989 року. А 22 січня 1990 року донеччани вперше вийшли з синьожовтими прапорами, підтримавши живий ланцюг національної єдності, який простягнувся від Києва до Львова. Велику групу донеччан 21 січня 1990 року відправили до Києва і їх затримали на вокзалі, але конфлікт було вичерпано і представники Донеччини брали участь у живому ланцюзі. Це часи, коли Україна була в складі большевицької імперії СРСР.

Сьогодні інші часи. Але нас продовжують штучно роз’єднувати за мовою, приналежністю до релігійних конфесій, духовно і культурно.

Але Податковий кодекс показав, що українці однакові і об’єднані в усій Україні. **А роз’єднують людей політики!** І ми повинні об’єднання українців здійснити в першу чергу на Донеччині. І вимагати від влади:

По-перше, припинити практику владних структур відзначати державні свята заздалегідь та тільки під прапорами Партії Регіонів. Ось і цього року вони 21 січня, як завжди не промовивши жодного слова, поклали квіти до пам’ятника Тарасу Шевченку на тлі кількох десятків прапорів Партії Регіонів.

По-друге, не закривати тількино відроджені українські школи, як це вчоргове роблять донецькі владні структури. Сьогодні вони **почали “оптимізацію” шкіл в Донецьку із закриття першої школи в Петровському районі м. Донецька з українською мовою навчання № 111.** Цю, третю в Донецьку українську школу 1995 року допомогла відкрити українська громадськість: із Чернівців привезли експонати для обладнання світлиці та український одяг; Львівська, Івано-Франківська та Тернопільська області забезпечили школу підручниками. До речі, за 22 роки в Донецьку відроджено тільки 18 шкіл з українською мовою, а загальна кількість школярів, які навчаються в 2010—2011 роках

українською у цих школах та українських класах 64 двомовних шкіл складає 26,5 %. Решта 71 школа Донецька й досі працюють державною мовою Російської Федерації, тут українська державна мова вивчається як мова національної меншини!!! Тобто влада продовжує нещадну русифікацію та денаціоналізацію. Ось як, наприклад, пояснив журналістам Донецького міського голова Олександр Лук’яненко, який разом з Президентом України Віктором Януковичем, Президентом Росії Дмитрієм Медведевим та прем’єр-міністром Росії Владіміром Путіним 10 грудня в отримав національну російську премію “Людина року — 2010”, чому він не спілкується українською: “От піти сьогодні в ко-

лектів Донецького металургійного заводу або на шахту ім. Засядька, вийти і зробити доповідь українською мовою — вони послухають, а потім думатимуть, що в мера щось сталося з головою”. Тому, мабуть, і виступають могильниками, гробокопачами власної нації.

По-третє, не ліквідовувати українські церкви, як це сьогодні відбувається в с. Кам’янка Тельманівського району, де Московський Патріархат намагається через суд відіняти передачу приміщення церкви парафії Київського Патріархату головою Донецької облдержадміністрації Володимиром Щербанем 1996 року.

Отже, на жаль, не разом, і не всі ми працюємо на ідею загальнонаціональної єдності.

Голова Донецької обласної організації партії “Фронт змін” Олександр Ярошенко сказав: “У наші дні, коли люди зобов’язані захищати єдність, навики — поглиблюється поділ і нас нацьковують один на одного. Тому ці уроки не тільки актуальні, вони життєво важливі. Ніколи ще державна влада в Україні так бездумно не розгойдувала спільний човен. Ніколи не завдавала удару по найвідчутніших місцях суспільного організму: історії, мові, національних і релігійних почуттях, по нашому майбутньому, нарешті. Ми не маємо права дозволити нас пересварити. Розсварене суспільство може з легкістю проковтнути втрату суверенітету України”.

Артур Шевцов — голова міської організації “Свобода” — теж звернув увагу на те, що серед нас сьогодні немає представників міської та обласної влади. Тому що вони це свято нібито відзначають в інші дні...

У своїх виступах Євгенія Ратнікова — голова ДОО Всеукраїнського комітету оборони прав людини; Лідія Неєжмакова — представник ДОО Народного руху України; Валентина Жмура — голова ДОО “Меморіалу” імені Василя Стуса наголошували на необхідності й актуальності консолідації державницьких сил, бо тільки така консолідація може захистити загальнонаціональні цінності, зберегти цілісність й непорушність державної території України.

Наприкінці мітингу активісти політичної партії “Фронт змін” зібрали з пазів мапу України.

“1919 року, саме в цей день на Софійській
Площі в Києві було проголошено Акт Злуки
між УНР і ЗУНР”.

**ВЛАДА НАСТУПАЄ
НА НАЦІОНАЛЬНУ
ПАМ'ЯТЬ**

Іван ЗАЄЦЬ, народний депутат України.

Дата 22 січня позначена двома вікопомними подіями: цього дня 1918 року, в приміщенні київського Будинку вчителя було підписано IV Універсал, який започаткував Українську Народну Республіку як незалежну державу. Фактично була дана однозначна відповідь на одвічне питання: що може гарантувати перспективу української нації. Це власна національна держава. А 1919 року, саме в цей день на Софійській Площі в Києві було проголошено Акт Злуки між УНР і ЗУНР. Це також подія, спрямована на творення соборної української нації, українського духу, на об'єднання українських земель. Ці дві події відгукнулися через багато років ще однією, про яку маємо згадати сьогодні. Це ланцюг Злуки 21 січня 1990 року, який засвідчив, що українська нація кінця ХХ століття не втратила історичної пам'яті, засвоїла уроки історії, що мета, актуальна на початку ХХ століття, залишилася животрепетною і в кінці століття. Українська нація 1990 року продемонструвала свою волю далі виборювати незалежність, яку й здобула через рік. Нам треба не тільки усвідомлювати значення тих далеких подій, а й перекинути місток у сучасність.

Перший урок полягає в тому, що перспективу українська нація, держава матиме лише на шляхах поступальних: демократичних, національних, а не на перейдених, забарвлених космополітизмом.

Сьогодні ми бачимо, як правлячий режим Януковича по горло загруз сам в радянській тоталітарній ментальності. Ознаками цього є згортання процесів демократизації, торпедування національних засад Української держави. Різноманітні підтримки Сталіна і пов'язані з цим арешти — це все з арсеналу радянської влади, що вона застосовувала у боротьбі з українством, і з арсеналу московської влади, що ми вже бачили перед війною у Чечні.

Думаю, що сьогодні наступ на українство, національну державність посилюватиметься. Ми бачимо, яка деструктивна робота ведеться зі створення так званого нового підручника історії, який фактично позбавляє українців національної пам'яті, не орієнтує на патріотизм. Нам пропонують відмовитися від поняття колоніального статусу України, начебто це породжує в українців меншовартість, притлумлює нашу волю. Думаю, навпаки, така оцінка підкреслює, що ми навіть у колоніальному статусі знаходили технології, які дозволяли українській нації утриматися в цьому світі, та

ВИВЧАТИ УРОКИ МИНУЛОГО

За ініціативи Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка 1999 року Указом Президента України встановлено і щорічно відзначається 22 січня як День соборності. 19 січня “Просвіта” з цієї нагоди провела “круглий стіл”. Участь у ньому взяли відомі науковці, громадські та політичні діячі. Подаємо найцікавіші виступи.

ще й продукувати загальнолюдські цінності. Таке визначення змушує нас здійснити низку постколоніальних заходів на відновлення цілісності української нації, розвиток культури, на виправлення ситуації, щоб національний організм міг одужати.

Історія, зокрема IV Універсал української Центральної Ради свідчить, що територія УНР — це територія, на якій проживає переважна більшість українців, тобто йдеться про об'єднання етнічних територій. Нинішні заяви про поліетнічність, полікультурність — це фактично ревізія держави національного типу.

Минулий рік був не просто роком втрачених можливостей — це був рік повсюдного розчарування. Частина громади розчарувалася в попередній владі, яка зазнала поразки на президентських виборах, а ті, які підтримували нову владу, також розчарувалися, бо не побачили жодних реформ, спрямованих на покращення життя. Натомість 2010 рік фактично пішов на те, щоб забезпечити узурпацію влади однією політичною силою. Узурпація влади — це кримінальний злочин. Треба відверто про це говорити. Замість реформ іде наступ на національну пам'ять, українську ідентичність. Влада цей наступ продовжуватиме, намагатиметься запустити змію міжусобиць між різними національними силами, верствами українського населення. Ми повинні дати колективну відповідь на такі зазіхання.

Відправною точкою такої колективної відповіді має бути акція 22 січня — не лише в Києві, а й по всій Україні. Тому важливо забезпечити цю акцію кількісно і якісно, відкинувши вузькопартиїні й особисті інтереси.

Ще один урок тих далеких часів полягає в тому, що пацифізм на державному рівні призведе тільки до поразки. Ми бачимо, що теперішня влада фактично обеззброює українську націю. Я, Юрій Костенко і Ярослав Джоджик подали до Верховної Ради законопроект про те, щоб фінансування Збройних сил України відбувалося на рівні 2 % від обсягу внутрішнього валового продукту. Верховна Рада його не підтримала. Те, як забезпечує влада Збройні сили тепер (менше 1 %) призведе до знищення нашої обороноздатності. Про це свідчить світова практика. Ми не можемо виконати сучасні завдання, які стоять перед Збройними силами. Така недооцінка була й на початку століття. Тоді переоцінювали діалог із Росією, і це обернулося тим, що Росія оголосила війну Україні й таким чином задушила УНР.

Ще один урок полягає в тому, що треба вчасно приймати рішення.

Дуже добре, що був Акт Злуки, акт проголошення УНР. Це дві точки фіксації наших цілей. Але якби тодішні лідери були на своєму місці, то рішення варто було приймати у період макси-

мального піднесення національно-визвольного руху, українського духу, а не в критичні часи, коли з усіх боків наступають вороги, державний організм розривають внутрішні суперечності. Вчасні політичні рішення дуже важливі й для нас. Те, що наша влада прийняла рішення про позаблоковість, ще раз довело, що вона не думає про стратегію розвитку української нації, оскільки навіть Росія пішла на зближення з НАТО. Сьогодні владі нема чого сказати своїм громадянам щодо безпеки. Загрози й виклики українській безпеці не зменшилися, тому це рішення невчасне й шкідливе.

Основна мета нашого “круглого столу” — відзначити події 1918—1920 років, поговорити про ланцюг Злуки 1990 року, визначити уроки тих подій і навести місток із сучасністю, щоб ми могли дивитися з перспективою в наше майбутнє.

МАГІЧНЕ СЛОВО “ЄДНІСТЬ”

Лілія ГРИГОРОВИЧ, народний депутат України.

Дозволю собі загострити увагу на цьому магічному, енергетичному й такому многостраждальному слові — єдність, злука. Для українців це особливе слово, тому що тривалий час ми були розметені по задвірках чотирьох держав. Ми співаємо про єдність у наших молитвах, закликаємо до єдності повсякчас: до політичної, суспільної тощо. І от 22 січня 1919 року ми стали свідками цієї єдності, яка стала реальністю, відбулася. Ця подія має величезне значення, сильну енергетику, тому що в ній приховано механізм єднання. Як ви гадаєте, якби тоді було сказано: єднаймося під Петлюру, президента УНР, чи під Петрушевича, президента ЗУНР, чи єдність би відбулася? Єдналися не під суб'єктивне, єдналися під Україну. Тому урок перший: єднаймося під велику справу. Як-що будемо цим користатися, завжди матимемо успіх.

Урок другий: безвихідних ситуацій не буває. Тоді окупаційне кільце стисалося довкола України, яка проголосила незалежність і на східних, і на західних теренах. Дія до справжнього виключає поразку.

Акт Злуки 1919 року на Со-

фійському Майдані дає підстави нашій історії заперечувати думку, яку нам нав'язують: мовляв, українські землі з'єдналися 1939 року, за Сталіна. Акт Злуки 1919 року — це лише перший етап унікальної формули: Україна на віки! Кожне покоління має своє призначення. Призначення одного покоління — проголошувати незалежність, другого — утверджувати кров'ю. А нашому поколінню призначено будувати Україну на віки: соборність українських земель, єдність української нації, помісність Української Церкви. У цьому сильна, потужна Україна. Незворотна і назавжди. Хай нам у цьому допоможе Бог.

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ — ВІРА В РІДНУ ЦЕРКВУ

Дмитро СТЕПОВИК, доктор богословських наук, доктор мистецтвознавства, професор.

Хочу нагадати, що 1 січня 1919 року головний отаман УНР Симон Петлюра видав державний Закон про незалежну Українську Автокефальну Православну Церкву.

Знаючи історію інших країн, Петлюра прекрасно розумів, яку роль відіграє Церква при становленні державності. Наприклад, Болгарія ніколи б не звільнилася від турецького ярма, якби не було Болгарської Православної Церкви і вірності болгарського народу своїй прабатьківській вірі. Вони пережили 500-літнє турецьке ярмо, і за те, що сталося в 1870-х роках, завдячують не російсько-турецькій війні, а вірності болгарського народу своїй Церкві.

Величезної ролі Церкви не врахував Михайло Грушевський, який не надав значення урядовому Указові Петлюри про незалежну УАПЦ, і не сприяв його ратифікації Центральною Радою. Грушевський тоді сказав: “Обійдемося без попів. Вони (москалі) соціалісти і ми соціалісти, якось помиримося без церкви”. І це, на моє глибоке переконання, було однією з головних причин поразки УНР навіть при тій прекрасній Злуці, яка відбулася 22 січня. Сьогодні треба говорити про те, що Акт Злуки — це добре, але те, що не залучена була до цього Церква — велика втрата.

Цей урок прекрасно усвідомили інші держави, насамперед наша сусідка: через узурпацію Церкви можна зашкодити будь-якій нації. І нині з приходом надзвичайно агресивного Патріарха Кирила Гундяєва з ідеєю “Русского мира” почалася акція на знищення української державності — через знищення УПЦ КП. Наприкінці 2010 року з'яви-

лися перші ознаки рейдерського захоплення нових храмів, побудованих за останні 17—18 років виключно на гроші парафіян Київського Патріархату, за “сльози” нашого віруючого народу, який отримував мізерні зарплати. Захоплення новозбудованих церков відбулося в Макарові Київської області, у Донецькій області, була спроба захоплення в Тарашанському районі. І це лише початок, бо влада не тільки підтримує ці дії, а й керує цим процесом.

2008 року в Константинопольського Патріарха Варфоломія була ідея приєднати УПЦ до себе як митрополію. Він почав тиснути на нас, щоб ми зреклися патріаршого управління і повернулися до традицій Середньовіччя, як було в Київській Русі. А тоді на синодах вони вирішували, чи дати нам незалежність, чи не дати. Звичайно, ми відкинули цю ідею. А сьогодні Константинополь повністю став на бік Москви, погодився на знищення Київського Патріархату.

Називати церкви неканонічними — це страшна облуда. 325 року Вселенським Собором був прийнятий Символ віри. У ньому Церква позиціонується тільки 4 пунктами: Єдина, Свята, Соборна й Апостольська. Ніде не сказано, що є канонічні й неканонічні церкви. Московська, Болгарська, Сербська, Грецька — всі церкви поклали за таким самим сценарієм, як сьогодні постає УПЦ КП. І, звичайно, проти них теж боролися. Але основа нашої Злуки, нашої національної єдності є в кожній родині, адже хтось обдів'язково ходить до церкви. Ми — християнізована нація. Адже найбільше вірян належить до православ'я. Близько двох років тому ми почали переговори з УПЦ КП. Вони вже погоджувалися на об'єднання, але після обрання Патріархом Гундяєва, він суворо наказав Сабодану уникати будь-яких контактів. Нині УПЦ КП знову стала п'ятою колоною не тільки в церковному житті, а й в Україні.

Серед учасників “круглого столу” присутня дуже компетентна людина з питань канонічного права Православної Церкви, професор Олександр Саган, він може дати детальну довідку, як бомбується в останні 18 років наші державники з прекрасними українськими прізвищами, великі патріоти. Впустили Московський Патріархат, як вовка впускають в овечу кошару. Це було 1992 року за нашого першого президента Леоніда Кравчука. Він, до речі, був проти, але два державники, а серед них і мер Києва Іван Салій, коли ми зайняли Лавру, прислав ЗМОП і Київський Патріархат звідти викинули. Дозволили, щоб там оселився Сабодан із його напівтерористичним угрупованням.

Віряни протестуватимуть проти приниження, підтримуючи Патріарха Філарета, бо Київський Патріархат із його 14 мільйонами вірян, з єпископатам, священництвом, зі студентством 7 семінарій і академій, іншими структурами, які ми створили за ці 18—19 років, це теж одне з Божих чудес, посланих Україні, відколи постав Київський Патріархат.

У нас 75 % у державі — корінне українське населення, незва-

“Зараз я пишу книгу, де буде не тільки історія мого президентства, а й мій світогляд, система державотворення...”

ВІКТОР ЮЩЕНКО: «ПЕРША ТОЧКА НАШОЇ ЄДНОСТІ — МОВА»

Із нагоди Дня соборності у створеному наприкінці жовтня Інституті Президента Віктора Ющенка “Стратегічні ініціативи” відбулася зустріч українських журналістів із третім Президентом України. На першу (після довгого періоду мовчання) аудієнцію Віктор Андрійович запросив лише п’ять видань, серед яких і “Слово Просвіти”. Співбесіда тривала понад три години. Говорили і про історичні віхи українського державотворення, і про сучасні тенденції розвитку держави, кожен із присутніх журналістів отримав вичерпні відповіді на запитання. Пропонуємо читачам “СП” найцікавіші з них.

— Як Ви оцінюєте намагання чинної влади переписати українські підручники з історії і запровадити двомовність?

— Із найвищих владних кабінетів сьогодні нав’язується дискусія про другу державну мову. В жодній нації світу сьогодні немає такої дискусії. Нас відкидають на сотні років назад, у якесь дикунство, коли ми ставимо під сумнів статусні речі (не маю на увазі мову спілкування). Я вже не кажу про те, що забезпечує нормальну комунікацію людей, безпекову політику... Часто стає соромно, коли розумієш, на якому слабкому рівні наша національна свідомість. Навіть половина журналістів мислить вчорашніми категоріями. Для нації це дуже важко, але опускати руки не можна.

В усіх сферах ми намагалися творити новітню політику. Це стосувалося і програм “Українська мова” і “Українська книжка”. На жаль, далеко не всі суми вдавалося провести через Верховну Раду, де більшість голосів була у Прем’єр-міністра. Але Президент не вживав заходів щодо звуження використання української мови, а навпаки, крок за кроком, в усіх сферах намагався збільшити відсоток її використання. У нас були лише позитив-

Перша точка нашої єдності — мова. Держава сьогодні страждає через розбрат і гуманітарну агресію. Якщо нинішня влада ігнорує питання єдиної державної мови, то вона не проводить політику консолідації суспільства. Адже тільки консолідована нація здатна на економічні дива.

Пам’ятаю гасло з минулих виборів: “Два мови — одна страна”. Нісенітниця! Такого ніколи не буде, мудра нація цього не допустить. Але в нас розігрують цю карту!

Ще одна болюча тема — церква. Наше Православ’я роздерте на чотири конфесії. Чому українцям вкладають у голову, що жити в міжконфесійному розбраті — норма? І вигадують нюанси, які начебто є підґрунтям для такої позиції. Без духовного об’єднання нас чекають складні іспити. Рано чи пізно ми прийдемо до єдиної помісної церкви.

Історія. Чому вона така різна? Бо немає “общей” історії. У кожній нації своя історія. Ми можемо брати участь у спільних подіях, але в кожній з націй свій погляд на них і, безумовно, свої герої. Тільки власна історія формує спадок, що з’єднує націю. Так можна говорити і про культуру, і про безпеку, і про економіку...

— Чи згодні Ви з твердженням, що Віктор Ющенко — трагічна постать в українській історії? Якби Ви могли повернутися назад у 2004 рік, що б змінили, які суттєві державотворчі кроки зробили б інакше?

— Я змінив би певну частину своїх партнерів. Після закінчення своїх повноважень трагізму я не відчуваю і повен енергії, амбітності, затягості більше, ніж 5 років тому. Ще більше переконаний у правильності своїх ідеалів. Моя мета — не перемогти лівих чи правих, а об’єднати їх навколо національних пріоритетів. Думаю, що не варто було нічого змінювати заради кар’єри, другого терміну. Я добре розумію, яку націю представляю, в якому стані ця нація. Мене могли не розуміти, тепер більшість може не підтримувати, але час усе поставить на свої місця.

Якби у мене була можливість донести до народу дуже багато нюансів ухвалення окремих рішень, то нація змінила б свої погляди щодо певних осіб. За високими словами, за красивими костюмами часто стояла людська порожнеча, в основі якої — его, слава і влада. Зараз я пишу книгу, де буде не тільки історія мого президентства, а й мій світогляд, система державотворення...

Я переконаний прихильник парламентської демократії. Президентська демократія часів Кучми — теж цікава модель, але вона має більше ризиків. Деякі з них ми спостерігали 2004-го, я про це напишу...

У мене немає великих розчарувань у тому, що відбувається. Було б великою помилкою гніватися на певних політичних персон. Так, вони роблять цю політику, це їхня політика. Але вони б ніколи цього не робили, якби за ними не було 13—14 мільйонів голосів виборців, які їх підтримали і мають такі ж переконання. Не варто витрачати емоції, людську енергію на антипатію, адже причина глибше. Це набагато серйозніше, ніж на поверхні.

А те, що відбулося нещодавно в Конституційному Суді (ми повернулися до того, що шість років тому у нас було), безумовно, заслуговує на негативну оцінку. Виникає мотивація, що випадає з контексту демократичного процесу. Такі рішення можливі, але винятково через політичні механізми, а не через тиск на суд. Це вже маніпуляція.

— На Вашу думку, країна сьогодні рухається до Соборності, чи до роз’єднання?

— Вважаю, що роз’єднати Україну з кожним роком усе важче. Найнебезпечніша політична гвардія, яка могла б зробити повороти в нашій історії, відходить у минуле. Дякую Богу, що приходить покоління, яке не знає червоних прапорців, піонерських галстуків, комсомольських значків, яке мислить європейськими категоріями. Я тішуся тим, що в Україні росте таке покоління. Але з повагою ставлюся і до інших поглядів. Адже в Україні певна частина суспільства ніколи не змінила своїх ідеалів, вона забере їх із собою в могилу. Очевидно, є речі, які соборна нація пережила б набагато легше, ніж їх переживає Україна.

Огляньтесь, як за останні 400 років Україну різали імперськими кордонами, скільки разів забороняли мову, скільки тисяч священників лягли кистями у чужу землю, скільки загинуло патріотів, — стає страшно. Це занадто велика плата за нашу незалежність. Останнє століття ми прожили в тоталітарній системі, яка не допускала двох думок, інших поглядів. Ми жили в системі крайнього лівого радикалізму, яка принесла колосальну шкоду і яку донині не засудили. Але я не даю жодних оцінок, адже для певних обставин найкращим лікарем є час. Тому процес нашого становлення відбувається у великих муках, яких у іншій нації могло і не бути.

Скажімо, будь-яка значима дата для мого народу викликає у певних політичних сил багато бажань провести якусь чергову спекуляцію. Не виключення і 22, і 29 січня. Кожна така дата — виклик для нас — хто ми? Як би ми діяли в тих ситуаціях? У мене немає сумнівів — дорогу від нації до держави суспільство проходить не за рік, не за два. На цьому шляху виникає багато непорозумінь, невизначеностей, трагедій... У цьому процесі живе Україна останні 20 років. Безумовно, це унікальний історичний процес, у якому набагато менше песимізму, ніж оптимізму. Але щоб це оцінити, потрібен час.

— Чи здатна Соборність об’єднати українських політиків?

— Дуже часто відбувається політизація речей, які стосуються

становлення нації. А це означає, що ми маємо справу виключно зі спекуляціями. Одні політичні сили йдуть на Контрактову площу і називають себе демократами, інші йдуть на Михайлівську і називають себе демократ-патріотами, треті йдуть на історичну соборну площу — Софійську і теж називають себе демократами, четверті — на Європейську площу... Скажіть, який ще коментар потрібен? У нас не буде порядку, доки ми не почнемо турбуватися про внутрішню консолідацію суспільства. Не можна тягнути партійний жупан у такій святій справі, як злука. Прийшовши в політику, я намагався все робити для того, щоб політичні сили об’єднувалися навколо національних процесів. А навколо чого об’єднується кожна нація? Навколо великих свят. Той, хто не бажає добра Україні, завжди буде налаштований проти державності, говоритиме, що в нас різна мова, різні пам’яті, різні герої, різна історія. Суперечка руйнує державу.

— Якою Ви бачите свою об’єднавчу функцію в сучасній Україні?

— Людей може об’єднати усвідомлення національної ідентичності. Коли ми об’єднані — легко говорити про культуру, економіку, політику. Але таке об’єднання не твориться швидко. Коли усвідомлюєш джерела минулого, легко побачити майбутнє, усвідомити, де цей народ буде, які його пріоритети, як він реагує на виклики. Минулі п’ять років ми торкали ті струни, які кличуть до діалогу і приводять націю (через п’ять, десять, двадцять років) до консолідації, якою пишаються нині литовці, чехи, поляки. Нація — найвищий прояв людської солідарності. Я переконаний, що завдання №1, для будь-якого Президента, на багато років — плекати нашу державність. Це не та політика, яка приносить лаври, вона тебе мучитиме, завдаватиме ран... Але через ці шрами ти пам’ятатимеш, що робиш найсвятішу справу — громадиш силу своєї нації. Адже це твоя рідна земля, вона дає тобі хліб. Як можна жити і не любити її?

ні тенденції. Порахуйте, на скільки зросла за п’ять років кількість шкіл з українською мовою навчання, на скільки годин збільшилася кількість українськомовних телепрограм. Важливо, щоб наші діти, молодь не повторили помилок минулого. А минуле не повториться, якщо їх всюди буде оточувати українська мова, мова їхньої держави. Найскладнішим у нашій політиці було вироблення мотивів толерантного сприйняття мовної політики в усіх регіонах.

— Одним із Ваших головних досягнень вважають Свободу слова. Як Ви оцінюєте сучасний стан свободи українських ЗМІ?

— Ви — лідери, ви — влада, у вас монополія на найголовніше — інформацію. У вас є магічний вплив на людську думку, бо ви володієте тим засобом, який може її формувати. У вас ще дуже багато роботи, надзвичайно цікавої, осмислюючої. Бо те, що сьогодні відбувається в Україні, для журналіста — гарне поле для серйозних міркувань, досліджень.

— Чому Ви не посадили за грати своїх опонентів у 2004-му?

— Я знаю, що ми представляємо політично складну державу, де посадити за грати політика практично ще не можливо. Як тільки правоохоронні органи намагаються зачепити політика, з'являється контраргумент — це політичні репресії. Якщо Президент почне саджати в тюрму, то буде те, що на Гаїті, в Кот-д'Івуарі, чи як зараз у Тунісі. Якщо буде необхідний такий механізм розправ (навіть справедливих), то ви добре знаєте, з кого потрібно почати, але дуже погано знаєте, на кому треба закінчити, — а кінець, як правило, дійде до вашого села і торкнеться самої крайньої хати, ось тоді ви згадаєте про демократію. Не помстою потрібно жити. Зла не повинно бути. Справедливість полягає у беззворотності покарання, а не у його глибині.

— **Прокomentуйте, чому ніяк не доходить до логічного завершення справа про Ваше отруєння.**

— У мене немає сумнівів, що ця справа може бути доведена до фіналу і злочинці, яких сьогодні немає в Україні, можуть бути належно покарані. Для цього потрібна воля і технічні засоби. Чи вистачить нинішній владі волі довести цю справу до кінця через відповідні інститути судової системи? Думаю, ми будемо свідками дискусій, різних версій...

Не було жодної вимоги Генеральної прокуратури, яку б я не виконав. Тепер хтось вимагає повторного аналізу. Шановні, не може бути повторного аналізу. Новий аналіз може бути. Але повторити у собі характеристики крові шестирічної давнини я не можу. Мені говорили, що у нас немає лабораторії, досвіду, тому потрібно робити міжнародний аналіз. Тепер, через 6 років з'ясується, що показники лабораторії в третьому знаку після коми мали відхилення. Експерти говорять, що такі незначні розбіжності в показниках свідчать лише про те, що у кожної лабораторії є свої методи дослідження. Це природно, що відрізняються показники, вони ж не на порядок, а на соті відрізняються! Я хотів би, аби люди, які організовували експертизу, понесли відповідальність, якщо сьогодні хтось ставить під сумнів її результати. Чи вони не дотрималися процедури, чи якісь інші причини. Я хочу, щоб прокуратура нарешті поставила крапку щодо цього питання і передала справу до суду.

— **Вікторе Андрійовичу, розкажіть, будь-ласка, про Ваше ставлення до судових процесів, пов'язаних із відміною Указів про присвоєння звання Героя України С. Бандері і Р. Шухевичу.**

— Це фарс, тому що це не компетенція суду розглядати конституційні рішення Президента. Вето на них може накласти хіба що Конституційний Суд, але він цього ніколи не зробить, бо на це немає жодних підстав. Я абсолютно свідомо приймав ці рішення, і якщо ми прагнемо порозуміння і національної єдності, то маємо виховуватися на правдивій історії... Кожна нація має славити своїх героїв, і це нормально. Я намагався загоїти рани розбрату правдою, порозумінням, примиренням.

Спілкувався **Євген БУКЕТ**
Фото **Олеся ДМИТРЕНКА**

Олена ФЕЩЕНКО,
голова Черкаського
об'єднання ВУТ “Просвіта”
ім. Тараса Шевченка

Канів. Чернеча гора. Довкола тиша. Здається, все: і люди, і природа — завмерли або думають про одне. Мабуть, так і є. Адже в цей зимовий день природа по-своєму, люди по-своєму сумують, бо згадують великого патріота, великого українця, сміливу людину — Олексу Гірника. Це той українець, який спалився 21 січня 1978 року за Україну, за її мову, за незалежність, за народ... Народився він у родині землеробів, великих патріотів, які на честь народного героя Олексі Довбуша і назвали свого сина, сподіваючись, що і він, як Довбуш, буде сміливим.

Приїхав із далекого Калуша до Т. Шевченка у Канів, щоб помолитися за всіх, щоб попросити вибачення у Великого Кобзаря, в Українці-неньки. І тут, на знак протесту проти свавілля, яке чинилося із материнською мовою, спалився. Готувався до цього більше року.

Зима 1978 року видалася сніжною й холодною. Самотою

ВКЛОНИЛИСЯ ГЕРОЮ УКРАЇНИ

зійшов на високу гору, підійшов до могили Тараса, востаннє здійнявши голову до небес. За метрів сто від могили духовного батька України здійснив запланований чин, а перед цим ще й листівки за-

лишив нащадкам, у яких слова: “Тільки в такий спосіб можна протестувати”. Скоїв це, щоб привернути увагу всього світу до України, до її мови.

Ось уже 33-й рік немає Олексі

Гірника серед нас, але пам'ять про його подвиг живе, передається від покоління до покоління і щороку приходять у цей день побратими Героя України, щоб вклонитися святому місцю, згадати видатного українця.

Цьогоріч, як і завжди, ініціатором і організатором вшанування пам'яті батька був син — Євген Гірик. Учасники цього заходу виконали гімн України, разом із священиком помолитися за світлу душу мужньої людини. Із промовами виступали кияни, кінвці, черкаські. Кожне слово звучало витончено і хвилююче.

Черкаське об'єднання і Канівське районне об'єднання “Просвіти” долучилися до цієї важливої події. Голова Канівського районного об'єднання Віра Носенко, яка найбільше опікується цим святим місцем, прочитала поезію, а просвітяни виконали пісню “Молюсь за тебе, Україно!”

Порив українського народу до волі, до свободи, до незалежності не згасити.

РЕЗОЛЮЦІЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ВІЧА “ВІД СОБОРНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ДО ЄДНОСТІ НАЦІЇ”

ському патріархатові, не лише дискримінує інші конфесії, а здійснює політику, спрямовану на знищення традиційних українських церков, парафіями яких є більшість українських громадян. Така політика є неприпустимою і згубною, оскільки її метою є перетворення України у зденаціоналізовану частину “руського мира”.

Антиконституційна зміна форми державного правління у поєднанні із обмеженням незалежності

розподілу її між олігархами та продажу іноземцям.

Своїми діями в економічній сфері режим Януковича загнав себе у глухий кут, з якого намагається вийти, використавши громадян. Цинічна спроба запровадити несправедливий Податковий кодекс викликала минулого року широкий громадський спротив і виникнення в Києві та обласних центрах країни нового Майдану.

Фото Олеся Дмитренка

ті судової системи призвела до узурпації влади Президентом, нападу українського парламентаризму, переслідування політичної опозиції, ухвалення законів та укладання міжнародних угод, які підривають основи національної безпеки України.

Стратегічні поступки на користь Росії завдали шкоди національним інтересам України і не принесли ні фінансової допомоги державі, ні зниження цін на газ для населення, ні покращання нашого добробуту. Навпаки, значно погіршилося життя українців.

Фінансові вливання від МВФ режим Януковича отримує на умовах скасування соціальних пільг, підвищення пенсійного віку та збільшення тарифів на комунальні послуги.

Влада налаштована якомога швидше здійснити плани позбавлення українських селян землі,

Масовий протест підприємців продемонстрував силу і розум суспільства, його спроможність чинити опір режиму в обороні своїх прав, єдність Сходу і Заходу України. Водночас необхідно усвідомити, що шлях до ухвалення несправедливого Податкового кодексу проклали попередні антиконституційні, антидержавні та антиукраїнські акції режиму Януковича, які з боку політичних партій та широкої громадськості не зустріли належного опору.

Наявні та майбутні загрози українському суспільству і українській державі можна подолати лише об'єднаними зусиллями всіх здорових суспільних і державницьких сил. Без їхньої єдності у спротиві антинародному режиму Україна ризикує втратити державну незалежність.

Ми закликаємо політичні партії і громадські організації до ско-

ординованих дій із метою формування широкого народного руху спротиву та започаткування системних масових акцій, аби домогтися від влади:

— негайного припинення політичних репресій проти опозиції та учасників нового Майдану;

— відновлення прав громадян вільно обирати і бути обраними до Верховної Ради та обрання нового дієздатного українського парламенту;

— проведення позачергових виборів Президента України відповідно до Конституції 1996 року;

— скасування законів, які порушують соціальні та економічні права громадян;

— відмови від прийняття пенсійного, житлового законодавства та інших актів щодо соціального захисту, що призводять до трагічного зниження рівня життя в країні та збагачення невеликої купки олігархів;

— відмови від планів, спрямованих на обезземелення українських селян та розграбування землі — загальнонаціонального надбання і основного стратегічного ресурсу України;

— денонсацію Харківських угод, як таких, що суперечать Конституції України та підривають її національну безпеку;

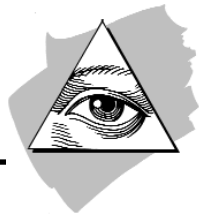
— припинення антиукраїнської гуманітарної політики, усунення з посади Д. Табачника як її провідника та скасування урядових наказів і розпоряджень, спрямованих на русифікацію України, позбавлення українців історичної пам'яті та руйнацію європейської системи освіти в країні;

— припинення політики сприяння лише одній релігійній конфесії — УПЦ Московського Патріархату, дискримінації інших конфесій та спроб знищення традиційних українських церков.

Ми будемо захищати наші політичні, економічні та соціальні права, державність української мови, мовні права всіх національних меншин, культуру, духовність, історичну пам'ять і державну незалежність України. Ми закликаємо громадян бути готовими стати пліч-о-пліч на Майдані, знову показати світові, що Україна є і завжди буде!

Слава Україні!

22 січня 2011 року м. Київ
Софійська площа

- Ми статисти духовної пустелі.
- Центрифуга ідіотизму.
- Україна — це резервація для українців.
- Квazидемократія.
- Гоголь — це російський письменник, але це український геній.
- Втоплена жінка під вєчїр — це вже ступа.
- Дві людини взаємно мають творити одна одну.
- Навіть у радянському ідеологічному казані не варили в такій смолі українців.
- Градус національного пафосу вказує на гарячку.
- Мова солов'їна, а тьохкають чортзна-що.
- Народ запрограмували на безвихідь.
- Перед лицем грізних подій українське козацтво зібралось на Велику Раду. Побалакали, поспівали, помолитися в церкві і зварили куліш.
- Нова форма свободи слова — що хто хоче, те й лопоче.
- Людей зомбують, дезорієнтують, пошту й телеграф не треба захоплювати — телебачення захопило все.
- Брезентові хвилі наметів накрили Майдан.
- Висвистіло нашу Незалежність у підземну трубу.
- По українцях доля стріляє дуплетом.
- У нас така глибока чаша терпіння, що, здається, уже без дна.
- Суспільство мало того, що хворе, воно ще й виразно плебейське.
- Якщо я не виживу, то людство й не помітить, а якщо людство не виживе, то й мені гаплик.
- Такими очима можна заряджати пістолет.
- Найгірше в нашого народу те, що він до всього звикає.
- Я надійна одиниця електорату, по таких, як я, ще не одна мавпа видереться на верхні гілки влади.
- У нас же вибори починаються задовго до виборів.
- У маленького кримськотатарського народу лідери є, а у такого великого, як наш, самі лише керівники та голови фракцій.
- Влада у нас товстошкіра. По такій шкірі мороз не піде.
- Україну запустили в майбутнє під знаком одрубаної голови (*про Гонгадзе — М. Б.*).
- Кожному поколінню сняться свої кошмари.
- Хтось із нас хворий — чи ця влада, чи я.
- Мудрість мужчини — промовчати, коли говорять стихії.
- Опозиція в захваті — їй привиділась перемога.
- Лінію фронту національного порятунку у нас давно вже тримають мертві. А перемогти можна, лише коли її тримають живі.

Фото Сергія Марченка

З РОМАНУ ЛІНИ КОСТЕНКО «ЗАПИСКИ УКРАЇНСЬКОГО САМАШЕДШОГО»

- От хто у нас є, це журналісти. Очі суспільства, яке спить.
- Жіночий імператив завжди один: ти винен і ти повинен.
- То ви ж як взяли боротись, то вже боріться, панове.
- З того каміння, що за пахую, держави не збудуєш.
- Диктат приматів. Куди подітись людині?
- У ставленні цієї влади до людей є щось зоологічне.
- Люди, які пережили критичну масу принижень (і стерпіли), не можуть бути повноцінними громадянами.
- Література зробилася, як блошиний ринок — хто що має, несе на продаж.
- Підхопили постмодернізм, як вітрянку, розчухали до крові, ну, і яке ж тепер обличчя літератури?
- Він як розповідає, наче малює по склу.
- Нашого цвіту по всіх борделях світу.
- У нас тепер така свобода, наче сміттепровід прорвало.
- Україною правлять люди, які її не люблять і яка їм чужа.
- Живемо в дуже густому розчині хамства, скоро випадемо в кристал.
- Апокаліптичні коні б'ють копитом.

- Є пральний порошок “Ера”, є телеканал “Ера”, а нова ера все ніяк не почнеться.
- Літо. Дівчата почали ходити пупами вперед.
- Я втрачаю терпіння терпіння.
- Ми всі дивимось одне повз одного.
- Якби кожен усвідомив, що держава — це він, то досі у нас вже була б достойна держава.
- Патріоти у нас є, але вони дуже затюкані.
- Все обліпили грона блакитних і жовтих кульок, наче якась велетенська риба наметала патріотичну ікру.
- Я думаю, що якби мене не було, то мені було б легше.
- Ми всі вискочили з Радянського Союзу нехрещені й невінчані, без благословення, сповіді і причастя.
- Людство й не помітило, що перестало створювати казки, і навіть розповідати їх дітям на ніч.
- Привид ходить по Україні, привид шовінізму.
- Україна пручається як Лаокоон, обплутаний зміями. Вона німо кричить, але світ не чує. Або не хоче почути.
- Стрімко наближаються вибори. Це як цунамі, ураган, самум. Мабуть, час їм давати вже імена і визначати ступінь руйнації.

- Ми їх обираємо не тому, що хочемо обрати, а тому, що вони хочуть бути обраними.
- Боже, скільки народ має достойників, чого ж він так недостойно живе?
- Знову обрали тих самих, отже, буде те саме.
- Бог нам усе щось хоче сказати, а ми все не чуємо.
- Де ж іще на планеті є така чорнобильська зона, що нам, де й не зона, все одно зона?
- Мойсей виводив з єгипетського полону, і вивів. А ми ж на своїй землі — чому ж ніяк не можемо вийти?!
- Нашу мову заносять піски духовних пустель. Нема України в душах.
- Навколо неї накрутили таких туманностей, що Андромеди не видно.
- Серце в колібрі майже втричі більше, ніж шлунок. От якби так у людей. Ото було б сердечне суспільство.
- Все важче відрізнити серіали екранних детективів від серіалів нашої політики.
- Надто багато трагедій було у нашій історії. Проходимо стадію фарсу.

- 16 липня Всесвітній День Справедливості. Воно й видно, куди не глянеш, сама справедливість.
- Увійти у ворота пекла легше, ніж вийти звідти.
- Суспільство підміноване чутками.
- Сонце моєї долі, якір моєї свободи — жінка!
- Пристрасть — це натхнення тіла, а кохання — це натхнення душі.
- Світ входить у фазу безвиході.
- Час розкидати снаряди, час їх збирати (*про вибухи військових складів в Україні — М. Б.*).
- Горіховий наш інтелект. Вибираємо тих самих і тих самих, а потім жахаємось — що це за чудовиська у нас при владі? Та це ж сон нашого розуму їх і породив.
- Кожна партія обклеює своїми лідерами усе, до чого береться клей.
- Компенсуючі потужності нічого не компенсують. Гарантуючі гарантії нічого не гарантують.
- Влада чекала провокацій, виставила кордони —

- влада завжди чекає провокацій, а як нема, то сама їх створить.
- Влада закручує гайки. Вона б скрутила і голови, але крізь прозору Шенгенську завісу все видно, мусить з цим рахуватись.
- Люди не знають, кого вибирати, бо не можна ж вибирати когось з нікого.
- Важко належати до народу, національна свідомість якого прокидається аж тепер.
- Чи знаєте ви, що таке українські вибори? Ні, ви не знаєте, що таке українські вибори.
- Країною правлять привиди минулого.
- Лисої Гори не треба, у нас шабаш у Верховній Раді.
- Може, це у нього й не лайка, просто він так говорить.
- У суспільстві назріває вже не просто політична конфронтація, а протистояння цивілізацій.
- Україна скучила за собою. Майдан — це простір, де вона зустріла себе.
- Одні трясуть документами, інші аргументами.
- Влада ж, як плазма, вона двигить, розтікається, міняє обриси й кольори, обволакає, всмоктує і знову набуває тих самих форм.

Сентенції вибирав
Микола БОСАК

ЯКЩО ГОВОРИТИ В ЖАНРІ ПОДЯКИ

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ, виконавчий директор Ліги українських меценатів, голова координаційної ради Міжнародного конкурсу з української мови ім. П. Яцика

У цій статті буде багато прізвищ. Така специфіка цього, близького до панегіричного, жанру. Інвектив та філіппік, які неодноразово звучали в публікаціях на адресу відомих одіозних в Україні осіб, тут не буде, оскільки наразі йтиметься про людей позитивних. Про тих, хто допомагає жити Міжнародному конкурсу з української мови імені П. Яцика, незважаючи на всі колізії. Звичайно, всіх при цій нагоді назвати неможливо, оскільки треба говорити й про численну вчительську армію з усіх усюд України — про тих, хто взяв цю справу до серця і завдяки чому вона й стала справді життєспроможною. Це волонтери нашого конкурсу, які звалили собі на плечі всі, пов'язані з ним, клопоти.

Такий масштабний захід вимагає не тільки великих коштів, а й, як висловлюються бюрократи, серйозних людських ресурсів. Шодо коштів, то це — перманентний клопіт цілої групи людей, очолюваних президентом Ліги українських меценатів Володимиром Загорієм (АТ “Фармацевтична фірма “Дарниця”, де він є головою наглядової ради, — основний меценат престижного мовного турніру ось уже впродовж п'яти років). Зрештою, прес-служба Ліги меценатів готує окрему публікацію про всіх тих, хто фінансово уможливило проведення цього патріотичного марафону.

Наразі ж почну з журі конкурсу. Впродовж восьми років його очолювала доктор філології, професор Національного університету імені М. Драгоманова Любов Мацько, якій за її самовіддану роботу дякують не тільки організатори турніру, а й усі його учасники, їхні батьки та вчителі-словесники. Нині наше журі очолює директор Інституту української мови АН України доктор філології Павло Гриценко. Це, сказати б, наш бренд. Журі з таким авторитетним головою не може бути не авторитетним. Першим заступником Павла Юхимовича цього року стала кандидат філології Антоніна Мовчун, що виховала не одне покоління вчителів української мови та літератури. А. І. Мовчун — універсальна для журі кандидатура, бо вона не лише добре знається на методиці й особливостях викладання державної мови в усіх класах середньої школи, а й кілька років поспіль працювала в нашому журі. Отож вона, як мовиться, в контексті всіх наших проблем, конкурсних вимог та особливостей тестування. Одинадцятий турнір покликав під знамена журі цілу групу нових людей, котрі разом із його ветеранами визначатимуть переможців і призерів престижного турніру.

Щороку виконавча дирекція Ліги українських меценатів поставала перед проблемою: кого послати своїми представниками в обласні центри, а також у Сімферополь і Севастополь на національний етап конкурсу? Ці люди мають не тільки вручити дипломи й бібліотечки переможцям попереднього етапу турніру, а й спостерігати, щоб мовне змагання відбувалося з дотриманням усіх передбачених його положенням вимог. Нинішнього року ця проблема ще більше загострилася. По-перше, чимало освітянських чиновників на місцях і в столиці послідовно торпедують конкурс ім. П. Яцика (ми ще оприлюднимо в пресі всі відомі нам про це матеріали). По-друге, раніше нам відчутно допомагали працівники Інституту інноваційних технологій та змісту освіти, які тепер змобілізовані працювати тільки для конкурсу ім. Т. Шевченка, а Конкурс з української

мови ім. П. Яцика, якому вони раніше віддали стільки сил, нині не в пошані у Д. Табачника й К°. Йому на офіційному рівні призначили альтернативу. Добре, що не перевелися в Україні національно свідомі й готові до безкорисливої допомоги люди. І ось уже вкотре з глибокою вдячністю треба назвати їхні імена. Щороку опікувалися конкурсом Лідія Рибенко в Рівному, Олена Гаран у Полтаві, Надія Горик та Іван Корсак у Луцьку, Олексій Неживий у Луганську, Дмитро Іванов у Чернігові. І нині вони з нами в нашій справі. Цьогоріч узялися до конкурсних клопотів Михайло Каменюк у Вінниці, Гри-

димир Загорій, а до ради входять академіки НАНУ Василь Кремень, Ярослав Яцків, Микола Жулинський, а ще — Борис Олійник, Іван Драч, Павло Мовчан, Любов Голота, Петро Перебийніс. Голова наглядової ради, до якої також входить ціла група письменників і журналістів, — Віктор Баранов.

Різні сюжети конкурсу (а той, хто хоч трохи обізнаний із ним, знає, що їх багато) мають поміж важливих дійових осіб письменників. Тому коли йдеться про подяки моїм колегам, то треба назвати імена Дмитра Павличка й Володимира Яворівського, Ігоря Калинця й Петра Шкраб'юка, Марії Матіос і Василя Шкляра, Романа Лубківського і Василя Простопчука, Світлани Короненко й Анатолія Качана, Павла Вольвача й Дмитра Дроздовського, Івана Андрусика й Юрія Пригорницького, Василя Захарченка і Василя Гая, Данила Кононенка й Івана Низового... Для повноти охоплення імен я змушений вдаватися до таких довгих переліків, які мають показати “хто стоїть за конкурсом”. Незрідка буває так: називаєш імена людей, які уособлюють ту чи ту справу, — й одразу ж відпадає багато запитань.

Окрема тема — конкурс ім. Яцика й видавці. За всі попередні турніри їхні учасники та вчителі одержали в подарунок уже сотні тисяч книжок. Зважаючи на цю інформацію, варто подякувати директорам видавництв “Академія” Василеві Теремку, “Просвіта” Василеві Клічаку, “Пульсари” Ларисі Копань, Видавничого дому “Києво-Могилянська академія” Ларисі Соловйовій, “Український письменник” Юрієві Бурякові, “Махаон-Україна” Олегові Погребному. Надзвичайно багато прекрасних видань ось уже котрий рік поспіль маємо для конкурсу від Президентського фонду “Україна” Леоніда Кучми. До речі, він — єдиний з українських президентів, хто особисто нагороджував переможців і призерів мовного марафону. У Національній філармонії столиці України Леонід Кучма разом із Петром Яциком та Павлом Загребельним тепло вітали конкурсантів і говорили їм про значення мови для буття нації.

Коли з'являється ось така подячна okazія, то не можна не сказати про надзвичайно важливу роль у конкурсі національно-патріотичних ЗМІ. Конкурс не міг би стати таким популярним і престижним, якби не перманентна увага до нього “Літературної України” (редактор Сергій Козак), “Слова Просвіти” (редактор Любов Голота), “Освіти України” (редактор Юрій Кузнецов), “Вашого здоров'я” (редактор Микола Берник), торонтського часопису “Вісті комбатанта” (редактор Роман Колісник).

Навіть перелік цих, а це далеко не всі імена, які мають звучати в такому контексті, потверджує: конкурс з української мови — не приватна справа, скажімо, Володимира Загорія. За нею стоїть армія українських людей. І це ще один із факторів стримування усіх табачників, які взялися за денаціоналізацію України.

У ГОСТІ ДО МАЛАНКИ...

Оксана СЕМЕНЮК, м. Львів

Традиційно з 1997 року три громадські організації проводять зустріч “У гостях у Маланки”, мета якої — підбиття підсумків своєї діяльності за минулий рік, неформальне спілкування, яке і стане підґрунтям для співпраці наступного року.

У різні роки в нашій Маланки гостювали відомі артисти, поети, музиканти, лауреати Національної премії ім. Т. Г. Шевченка Роман Лубківський і Дмитро Павличко, професор Степан Стельмащук, заслужена артистка України Марія Сорока, відомий львівський бард Олесь Дяк, заслужена артистка України Марія Галій, молода талановита співачка Марта Жехович, заслужений артист України Мар'ян Шуневич, Театр бойового гопака під керівництвом Михайла Величковича та багато інших.

Обряд Щедрого вечора, зустріч Маланки і Василя увібрив у себе стародавні вірування у магічність цієї ночі, віру в те, що ми подолаємо злі сили, пусtimo в Україні багато передодягнених Маланок і Василів, і тоді справжній Василько у цю ніч приведе з потойбіччя справжню Маланку, і життя відродиться. Хоча після цієї ночі він знову перетвориться на яскраву квітку, але життя варте цього... На Щедрий вечір українці співають щедрівок, їдять ритуальні страви, “лікують козу”, проганяють усіх збиточників зі своїх осель, і щедро засівають одне одному.

Уже два роки поспіль Галицьке районне об'єднання ВУТ “Просвіта” ім. Т. Г. Шевченка м. Львова під час цього заходу присуджує відзнаки в шести номінаціях тим дітям, авторам програм, виданням, які мали позитивний вплив на українське суспільство, об'єктивно й неупереджено впливали на формування громадської думки, намагалися підняти українців на вищий світоглядний рівень.

Цього року відзнаки отримали:

— экс-міністр освіти України, ректор Львівського національного університету ім. І. Франка Іван ВАКАРЧУК за його плідну діяльність на посаді міністра освіти України, за практичні кроки до підвищення якості навчання;

— письменник Василь ШКЛЯР за високу сучасну прозу, яка підносить, розвиває часові, естетичні виднокруги українського читача;

— тижневий часопис “СЛОВО ПРОСВІТИ” (головний редактор Любов Голота) — за те, що він завжди на першій лінії в боротьбі за українське слово, мову, культуру, за кожного українця, за Україну;

— дитячий журнал “АНГЕЛЯТКО” (головний редактор Олена Волосевич) за допомогу батькам і дітям із вадами зору, за видання журналу мовою Брайля;

— письменник, журналіст Зиновій СУХОДУБ за відданість журналістській справі, збереження історичної спадщини у новітній інформативній формі, повернення українській культурі та історії імен видатних українських діячів;

— тріо “ЧЕРВОНА КАЛИНА” (керівник заслужена артистка України Марія Сорока) за пропагування та розвиток кобзарського мистецтва в Україні та за її межами, з нагоди 30-ліття творчої діяльності.

Але яка Маланка без веселого слова, запальної пісні, смачної кулі та пампушок. Все це було і на нашій Маланці. Гості щедрували, співали, танцювали і засівали під чудову музику гурту “Равське ретро”. Традиційною є і святкова лотерея, яку розігрують перед настанням Нового року. Кожний, хто витягнув щасливий номер, мав змогу обрати собі завдання за складністю, а нагородою були роботи студентів Львівської академії мистецтв: кераміка, скло, живопис, ляльки-мотанки. Наш гість із Нідерландів також привітав українців виконанням Державного Гімну України, який із захопленням підхопив весь зал.

Життя почало новий цикл, ми маємо плідно попрацювати до наступної Маланки, щоб злі сили не змогли їй перешкодити прийти до нас наступного року.

Лауреат Національної премії ім. Т. Г. Шевченка Михайло Слабошпицький

горій Гусейнов, Леся Степовичка й меценат Олексій Лазько в Дніпропетровську, Євген Баран в Івано-Франківську, Олег Соловей у Донецьку, Євген Безкоровайний у Тернополі, Володимир Полішук у Черкасах, Віктор Бойко в Харкові, Василь Горбатюк у Хмельницьку, Віктор Хоменко в Сімферополі, Дмитро Кремень у Миколаєві, Геннадій Шипківський в Одесі, Олександр Вертіл у Сумах. На Кіровоградщину поїде відома журналістка, яку можна назвати незмінним літописцем конкурсу, Марія Корюненко. У Севастополі нашим представником буде відомий учений, доктор наук Петро Вольвач, у Запоріжжі — журналістка Лариса Мала, у Херсоні — професор кафедри педагогіки та психології Херсонського національного технічного університету Іван Лопушинський.

Ще тоді, коли Ліга проводила конкурс разом із Міністерством освіти і науки, ми створили його опікунську й наглядову ради. Керувалися бажанням максимально посилити контроль громадськості, убезпечитися від волюнтаризму міністерських чиновників, які поінколи виявляли бажання перекроїти саму структуру й методологію конкурсу, а то й навіть була спроба приватизувати його. Опікунську раду в нас очолює президент Ліги Воло-

Щасливі хвилини учасників конкурсу

Світлана ОРЕЛ,
м. Кіровоград

АНЕКДОТ — ГЛАС НАРОДУ?

Головою обласної ради обрано авторитетного й досвідченого Миколу Ковальчука, який очолював бюджетну комісію і добре знає тонкощі роботи органів місцевого самоврядування. Днями він став членом Ради регіонів — дорадчого органу при Президентові України. Запитання викликало хіба що введення нової посади — першого заступника голови обласної ради та призначення на неї привезеного головою ОДА Сергієм Ларіним свого земляка і помічника — молоденького Олександра Шаталова. Посада помічника керівника для цього юнака була природною, але першого заступника голови облради?..

Представники опозиції взагалі порушували питання про доцільність введення нової посади, якої досі не було і без якої обходилися. Депутат Ігор Добрянський прорухував, що новоспечений керівник коштуватиме обласному бюджету майже мільйон гривень (зарплата з нарахуваннями за п'ять років плюс представницькі витрати). Чи так це необхідно для дотаційної області? Але більшість проголосувала “за”, молоде обдаровання, мовляв, займатиметься інвестиціями. Правда, в голови ОДА вже є заступник, який займається інвестиціями, і який теж був представлений як дуже грамотний спеціаліст у цій сфері. Кіровоградщина ж як пасла задніх за обсягами інвестицій, так і пасе.

Не зовсім вмотивованим є призначення начальником управління внутрішньої політики — так само новоприбулої в область — Валентини Вишневської. Некомпетентність, яку часто небезпідставно закидали її попереднику Сергію Каракуліну, може перейти у спадок і новій керівниці. І справа не в її ділових якостях, бо найважливіше тут — бути добре обізнаним із громадським життям області, громадськими організаціями, їхніми лідерами, специфікою діяльності. Людині, яка “не варилася” у цьому котлі, тим більше не місцевій, важко відразу заглибитися в цей процес.

Бюджетну комісію Кіровоградської облради очолила Вікторія Крамарова, теж землячка голови облдержадміністрації — ро-

ЗАЧИСТКА І КОНТРОЛЬ?

Перемога регіоналів на місцевих виборах надала їм можливість поставити своїх людей на чолі переважної більшості рад. Це логічно і не викликало заперечень. У деяких райрадах з'явилися й свої “тушки” — депутати, обрані від опозиційних політичних сил, але які голосують за кадрові призначення, запропоновані регіоналами.

дом із міста Харцизк Донецької області. Звісно, це не означає, що вони погано працюватимуть. Очевидно, що вони фахівці, але в місті набуває популярності анекдот, який оприлюднила одна з місцевих газет: “У Донецьку люди бояться виходити з дому, бо їх ловлять і відправляють на керівні посади в інші регіони України”.

АБО — ДОБРЕ. АБО — НІЧОГО?..

Та все це справді ніби безневинний жарт порівняно з тією зачисткою інформаційного простору, яка відбулася в Кіровограді. Сергій Ларін продемонстрував небайдужість до ЗМІ, заявивши в одному з інтерв'ю, що був свого часу робкором. Більше того, він привіз із собою своєрідну медіа-групу, до складу якої входили колишні кіровоградці, відомі як члени команди КВК початку 90-х, які потім залишилися працювати на ТБ. Ця група, за словами Ларіна, мала допомогти ОДТРК готувати цікавіші передачі. І справді, у програмі обласного телебачення з'явилася тижнева підсумкова аналітична програма “Погляд”, пожвавішали новини, добре зарекомендувала себе розважальна “Ранкова кавка”.

Але в той час, коли Олександрійська територіальна виборча комісія після рішень десятків судів не реєструвала кандидатів у депутати місцевих рад від “Батьківщини”, “Погляд” не звернув уваги на це беззаконня і мило розпитував у регіонала (тоді кандидата на посаду міського голови Олександриї) Степана Цап'юка, як він працюватиме на благо народу. Аналізуючи виборчі рекламні кампанії різних політичних сил,

“Погляд” критикував усіх, окрім ПР. І не дивно, що тепер генеральним директором ОДТРК є керівник згаданої медіа-групи Вадим Мурований. Правда, не журналіст, а сценарист і телепродюсер.

Редактор обласної газети “Народне слово” Валерій М'ятович пропрацював на цій посаді майже двадцять років. Неодноразово був на грані звільнення, але втримувався, бо свого часу не підписав контракт про власне призначення. А якщо немає контракту, то немає і звільнення. Попередні керівники профільного управління, опинившись перед такою дилемою, відступали.

Але не Євгенія Шустер. Добре знаючи редакційну кухню, вона таки добилася звільнення М'ятовича (обоє керівники — і ОДТРК, і газети самі написали відповідні заяви). Валерій Павлович був депутатом минулого скликання облради від “Батьківщини”, тож хтось може вважати звільнення з посади редактора політичним переслідуванням. Але це не так. Амбітний керівник, він волів бачити поруч із собою не повноцінних партнерів, а слухняних виконавців, і все це та деякі інші причини призвели до зниження наклади й авторитету видання. Навпроти редакції обласної газети з'явилася ще одна редакція розважального видання “Нова газета”, редактором якої офіційно став шофер Валерія Павловича, а неофіційно його зять.

Звісно, для того, щоб сьогодні підняти “Народне слово”, збільшити наклад і повернути хоча б частину колишнього авторитету, слід докласти колосальних зусиль. А видання свого часу було флагоманом і свободи слова, і процесів національного відродження у краї. Тож представники журналістської громадськості звертали-ся і до голови ОДА, і до новообраного голови обласної ради з проханням провести повноцінний конкурс на заміщення посади редактора, аби відбувся чесний відбір серед тих, хто має професійну підготовку, щоб впоратися з цим завданням. А таких людей в області небагато — більше двадцяти років на Кіровоградщину не приїздили випускники факультетів журналістики, а місцеві навчальні заклади, вочевидь через брак кад-

рів, досі не отримали акредитації спеціальності “Журналістика”.

Але як зазначив на своїй першій прес-конференції Микола Ковальчук, проведення конкурсу не передбачено статутом редакції, тож засновники (ОДА і облрада) створили робочу групу, яка провела відбір претендентів. Цей процес важко назвати публічним. Менш ніж за два дні до завершення прийому документів на сайті ОДА з'явилася повідомлення про цей відбір. Усі, хто прочитали текст, здивувалися рівню вимог до претендентів. “Повна вища освіта (чому не спеціальна?), досконале володіння комп'ютерною технікою (?), спеціальні знання з планування і верстки газети, володіння спеціальними науковими знаннями щодо сучасних підходів до видавництва друкованих газет”. Кожен журналіст знає як планувати роботу редакції, що таке макет і т. п. Останній пасаж щодо “видавництва друкованих газет” свідчить хіба про те, що текст готувала людина, яка має дуже віддалене поняття про журналістику. То хто і кого мав намір відбирати таким чином?

Уже до того, як це квазіповідомлення з'явилася на сайті, в управлінні преси і інформації лежали документи кількох претендентів, найкращим із яких визнано Валентину Бажан. Для журналістської громади області такий вибір став шоком. Пенсіонерка, викладач Кіровоградської філії відкритого міжнародного університету розвитку людини “Україна”, колишня випускниця російського фінфаку місцевого педінституту, вона, очевидно, колись мала наукові амбіції. Чомусь не склалося. Довелося працювати літредактором у тижневику “Україна-Центр”. Пізніше стала редактором приватної маргінальної газетки “Елісаветградські весті”, яка досить швидко себе вичерпала. Так само, як і газета “Молодіжне перехрестя”, яку редагувала Валентина Василюва. Ці видання запам'яталися читачеві лише систематичними антиукраїнськими випадами (Бажан очолює в області “Русское движение”), які тепер перекочують і на сторінки “Народного слова”.

Чому зроблено такий вибір, адже навіть серед кандидатів, які

розглянула комісія (а начальник управління Євгенія Шустер, знаючи журналістський загальний план, безперечно могла б запропонувати набагато креативніший і професійніший контингент), були люди досвідченіші, з певними творчими здобутками. Можливо, причина у тому, що Валентина Бажан під час минулої виборчої кампанії працювала у штабі регіоналів і добре (як своя людина?) зарекомендувала себе. Але чи ці якості найнеобхідніші, аби поставити на ноги колись авторитетну обласну газету?

Навіть за умови, що видання очолила своя людина, на сесії обласної ради однозначно сказано: “Народне слово” не матиме окремого рядка в обласному бюджеті, як це було раніше. За словами Сергія Ларіна, влада оплачуватиме якісну інформацію про її діяльність. Тобто газетою керуватимуть в абсолютно ручному режимі. Про яку об'єктивність, служіння інтересам читача й суспільства може йтися?

Найавторитетніша в області “Україна-Центр” ще задовго до виборів потрапила під контроль впливового підприємця Павла Штутмана, нині депутата обласної ради від Партії регіонів. Звісно, редактор і журналісти, розуміючи ситуацію, висвітлювали події як могли, але виборча кампанія засвідчила: того розмаїття думок і суджень, якими раніше славилася газета, немає. Під контроль Штутмана перейшов і місцевий телеканал ТТВ, який належав колишньому судді Володимирі Ярошенку. Володимир Іванович чомусь вирішив, що кращого міського голови для Кіровограда, ніж він, не знайти, тож і критикував, готуючись до виборів, тодішню міську владу вздовж і впоперек. Про якийсь серйозний професійний журналістський рівень передачі каналу не йшлося. Але — хоч якась альтернативна думка. Тепер не буде й цього.

Ще є в Кіровограді видання, які й наклади мають непогані, але швидше належать до інформаційно-розважально-рекламних. Їх купують, щоб мати програму телебачення та черговий рецепт, як квасити капусту. Що на них зв'язати?

Таке враження, що влада хоче, щоб про неї, або — добре, або — нічого. Але ж так — тільки про покійників...

Всеукраїнське жіноче товариство імені Олени Теліги та Комітет фундаторів Міжнародної літературно-мистецької премії імені Олени Теліги повідомляють, що до 31 січня 2011 року оголошується висунення творів на здобуття цієї премії.

Премія заснована Всеукраїнським жіночим товариством імені Олени Теліги з метою вшанування пам'яті видатної поетеси-патріотки та відзначення творчості відомих українських письменників, діячів культури та мистецтва за високоталановиті твори, у яких художніми засобами відтворено духовний світ українців, саму Україну, її історію і сучасність, високі гуманістичні ідеали.

Кандидатури на здобуття Міжнародної літературно-мистецької премії імені Олени Теліги можуть подавати обласні осередки товариства імені Олени Теліги, Провід товариства, кафедри університетів, редакції літературно-мистецьких видань, творчі спілки та їхні обласні відділення, а також Комітет фундаторів Премії.

До подання на здобуття премії слід додати три примірники книжок

НА ЗДОБУТТЯ МІЖНАРОДНОЇ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ПРЕМІЇ ІМЕНІ ОЛЕНИ ТЕЛІГИ

(для письменників), репродукції картин, слайди, буклети (для художників), аудіозаписи, відеозаписи (для музикантів, композиторів, артистів), а також оригінали чи ксерокопії публікацій, у яких надано професійну оцінку тим високохудожнім творам літератури і мистецтва, що висунуті на здобуття премії.

Документи необхідно подати до 31 січня 2011 року на адресу: Всеукраїнське жіноче товариство імені Олени Теліги, вул. Івана Мазепи, 6, м. Київ 01010.

Журі конкурсу на здобуття премії імені Олени Теліги
Телефон для довідок: (044) 280 16 75

Положення про Міжнародну літературно-мистецьку премію імені Олени Теліги

Міжнародна літературно-мистецька премія імені Олени Теліги

(далі — премія) заснована Всеукраїнським жіночим товариством імені Олени Теліги з метою вшанування пам'яті видатної української поетеси, громадської діячки, борця за незалежність України Олени Теліги і пошанування визначних діячів літератури і мистецтва.

Премією щороку відзначаються відомі в Україні та за її межами громадські діячі, митці за лицарство в житті, подвижницьку діяльність в ім'я України, які створили високохудожні твори в галузі літератури, мистецтва, публіцистики, що є визначним внеском у духовне життя українського народу, збагачують його історичну пам'ять, утверджують високі гуманістичні ідеали.

Премією можуть бути нагороджені іноземні громадяни.

Премія присуджується одній особі щороку.

Особам, удостоєним премій, присвоюється звання “Лауреат

Міжнародної літературно-мистецької премії імені Олени Теліги”, вручається Диплом та грошова частина премії. Розмір її визначається громадським комітетом кожного року.

Повідомлення про присудження премії публікується в пресі,

оголошується по радіо і телебаченню.

Диплом лауреатам вручається в урочистій обстановці.

Склад журі не розголошується.

Склад Комітету Фундаторів Міжнародної літературно-мистецької премії імені Олени Теліги:

Микола ПЛАВ'ЮК — останній Президент України в екзилі, Голова ОУН;

Анатолій МАТВІЄНКО — народний депутат України, голова Української Республіканської партії “Собор”;

СТЕФАН РОМАНІВ, Генеральний секретар Світового Конгресу Українців, Голова Проводу ОУН (р), (Австралія);

Аркадій ЖУКОВСЬКИЙ, Голова НТШ на Європу, іноземний член НАН України (Франція);

Ольга КОБЕЦЬ, Почесна Голова Всеукраїнського жіночого товариства імені Олени Теліги, народний депутат України IV скликання;

Тарас ПІДЗАМЕЦЬКИЙ, Голова Українського Національного Об'єднання (Канада)

ПТАХИ В АНТРОПОГЕННІЙ ПАСТЦІ!

У різних куточках планети цієї зими з незрозумілих причин масово гинуть птахи: дрозди, голуби, галки, горлиці... Простір для фантазії з'явився чималий. Прихильники теорії змови вже заявили, що масова загибель птахів — це наслідок таємного тестування нового виду зброї. Інші говорять про приховане транспортування транснаціональними корпораціями небезпечних хімічних речовин, зокрема фосгену. Ті, хто вірить у неминучу загибель Землі 2012 року, твердять, що загиблі пернаті — це передвісники Апокаліпсиса. По коментар ми звернулися до наукового співробітника Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України Геннадія ФЕСЕНКА.

— **Вважаєте, що частіші випадки загибелі птахів у всьому світі — це наближення Апокаліпсиса?**

— Вважаю, що це простий збіг випадків за короткий час, таких повторень може й не бути в майбутньому. Загибель птахів — не означає наближення кінця світу.

Варто зазначити роль преси у цьому: ЗМІ все більше охоплюють своєю увагою те, що раніше ігнорували. Проте років п'ять тому в Харківській області стався випадок, про який журналісти не достатньо поінформували громадськість: під час міграції на озимині загинула зграя диких гусей. Смерть птахів настала, найвірогідніше, від отруєного зерна.

Зараз кожен випадок із птахами журналісти сприймають гостро, реагують блискавично і роблять свої висновки, іноді недоречні.

— **Розкажіть, як людська діяльність впливає на птахів, адже у всьому світі сьогодні відбуваються катастрофи.**

— Катастрофи поки що мають здебільшого локальний характер, поширення негативних наслідків людина намагається обмежити.

Як правило, у зоні катастроф потрапляють масові види птахів, які згодом можуть відновити

свою чисельність. Коли таке стається в місці поширення рідкісного виду птахів, то ця катастрофа може бути для нього фатальною.

Якщо діяльність людини врешті не призведе до зміни клімату (як прогнозують кліматологи), безпосередньо не знищить біотиопи, де існують тварини, не спричинить прямого винищення птахів, то стан теперішніх видів кардинально не погіршиться.

— **Які види птахів перебувають на межі зникнення?**

— Проблемні види птахів в Україні — степовий лунь, степовий орел, степовий журавель, степовий боривітер, хохітва, дрохва. Степи настільки розорали, що ці види значно зменшили свій ареал.

Відбулася поступова катастрофічна зміна для існування степових видів, яким важко пристосовуватися до нових умов. Поки що у відносно задовільному стані лісові території в Україні, якщо їх не почнуть нещадно експлуатувати, то загрози для лісових птахів немає.

— **Зараз погода стає непередбачуваною. Як це впливає на птахів, їхні міграційні маршрути?**

— Птахи динамічно реагують на зміни в навколишньому природному середовищі. Наприклад, наші попередники в

1950-х роках встановили, що граки, які гніздяться біля Києва, зимують у Франції. Наприкінці 1970-х років ми в урочищі Гористому (місцевість за греблею Київського водосховища) теж кільцювали пташенят граків. Виявилось, що вони відлітали на зимівлю до Центральної Європи (Угорщини).

Минуло 30—40 років і міграційний маршрут птахів скоротився вдвічі. Більш м'який клімат Центральної Європи і доступність кормів сприяли зупинці на зимівлю граків на половині міграційного шляху. За останні 30 років, зважаючи на потепління клімату, відстань могла ще скоротитися. Але ми цього точно не знаємо, бо кільцювання граків зараз майже не проводиться.

Цього року тепла зима, ставки біля Святошина зарибнили, і біля них залишилося зимувати близько 30 особин сірої чаплі. Цей вид — не далекий мігрант, біля Києва взимку іноді реєстрували окремих птахів, а тут аж 30 особин. До речі, в районі Ірпеня є колонія сірих чапель, ці птахи взагалі можуть бути місцевими.

Пернаті реагують на конкретні погодні умови. Якщо продовжуватимуться і надалі такі теплі зими, то зимівля птахів у місті може закріпитися і стати закономірною, якщо їх не розлякуватимуть.

Те, що погода буває непередбачуваною, здавна впливає на життя птахів. Під час весняної міграції у них переважає інстинкт повернення додому, до місць розмноження, і птахи часто прилітають раніше, ніж створюються комфортні умови для їхнього існування, тому можуть загинути, особливо дрібні комахоїдні види пернатих.

Спілкувалася
Наталія АНТОНЮК

— **Геннадію Васильовичу, що спричинило масові смерті птахів?**

— Випадки масової загибелі птахів спостерігали й раніше, наприклад, восени минулого року: на Азово-Чорноморському узбережжі загинуло понад тисячу бакланів і жовтоногих мартинів. Смерть цих видів птахів зумовлена спалахом хвороби — сальмонельозу, яка дуже небезпечна і для тварин, і для людей.

І січня цього року в Північній Америці загинуло кілька тисяч червоноплечих еполетників, які за класифікацією ближче до шпаків, а не дроздів, про що пишуть у ЗМІ. Це поширений вид пернатих, який найчастіше співіснує з людиною.

Я чув коментарі науковців, що смерть птахів спричинили спалахи феєрверків, адже характер їхніх поранень вказував на зіткнення з якимись предметами. Спалахи дезорієнтували птахів, і вони від переляку шарпалися в різні боки, стикалися зі спорудами, потрапляли в лінії електропередач.

Ось у Румунії загинули шпаки, масовий європейський вид. Птахи наїлися вижимків від винограду — отруїлися відходами виноробства.

Цікаво, що на Азово-Чорноморському узбережжі осередок захворювання міг виникнути незалежно від людини, так іноді трапляється у природі. А американський і румунський випадок — це все дія антропогенного чинника. Птахи загинули через необхідні дії людини.

Випадки із загибеллю птахів вказують на людську егоїстичність, некультурність, бо людина, займаючись господарською діяльністю чи розважаючись, думає тільки про себе, а який вплив цієї діяльності на навколишнє природне середовище, їй байдуже.

Варто зазначити, що у всьому світі здебільшого гинуть масові види птахів, які частіше контактують із людиною, їхня загибель наочніша й помітніша, ніж рідкісних видів.

З одного боку, ті види птахів, які оселяються поряд із людиною, мають переваги від такого сусідства, бо людина створює комфортніші умови для існування, і навпаки — нерідко пернаті можуть постраждати від людської необдуманості й зарозумілості. Птахи потрапляють у своєрідну антропогенну пастку.

**ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

АНОНС

Українсько-німецька літературна премія ім. Олеса Гончара оголошує щорічний конкурс на кращий твір молодого автора

Престижну Міжнародну недержавну українсько-німецьку літературну премію імені Олеса Гончара заснували 1996 року німецькі меценати письменниці Тетяна Куштьєвська, підприємець Дітер Карренберг і Національна спілка письменників України.

На конкурс приймають вже друковані та ще не оприлюднені твори молодих українськомовних авторів (до 30 років), які живуть в Україні та за її межами. Переможців журі визначає у п'яти номінаціях: проза — роман або повість; цикл оповідань, новел; поезія; літературознавча праця, присвячена творчості Олеса Гончара; публіцистика.

Останній термін подання книжок і рукописів — до 15 березня 2011 року. Урочисте вручення нагород переможцям конкурсу традиційно відбудеться 3 квітня 2011 року — в день народження Олеса Гончара.

Журі просить надсилати рукописи на адресу: **01001, редакція газети "Слово Просвіти", Хрещатик, 10-Б, м. Київ (на конкурс премії Олеса Гончара).**

Засновник:
Всеукраїнське
товариство «Просвіта»
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА
Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Заступники головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47,
Євген БУКЕТ
279-39-55

**Заступник головного редактора
з виробничих питань**
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ культури
Леся КОВЕРЗНЕВА
279-49-47

Відділ просвітницької роботи
Надія КИР'ЯН

Відділ літератури
Марія КУЧЕРЕНКО
270-55-57

Відділ коректури
Тетяна ЩЕРБАК
278-63-69

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК,
Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69

Черговий редактор
Петро АНТОНЕНКО

Кореспонденти
Наталія АНТОНЮК,
Уляна ВОЛКОВСЬКА

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http: //slovoprosvity.org

**Видруковано з готових
фотоформ на комбінаті
"Преса України" у середу.**
Зам. № 3301204
Наклад у січні — 20 000

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на "Слово Просвіти"
обов'язкове.

Індекс газети
"Слово Просвіти" — 30617

